

Το ευρώ, η δραχμή, η επανάσταση που χρειαζόμαστε και η Αριστερά

Του Ανδρέα Παγιάτσου

Εισαγωγή

Σκοπός του εκτενούς αυτού άρθρου είναι να απαντήσει στο ερώτημα που απασχολεί όλο και περισσότερο κόσμο κατά πόσο η έξοδος από το ευρώ και την ΕΕ μπορούν να δώσουν απαντήσεις στα προβλήματα της κρίσης που μαστίζει την ελληνική οικονομία και στην επίθεση που δέχεται το εργατικό κίνημα και τα λαϊκά στρώματα της χώρας μας.

Είναι σωστό για την Αριστερά να υιοθετεί αυτά τα αιτήματα στο πρόγραμμα της και να τα ιεραρχεί ψηλά; Μήπως αυτή η εξέλιξη, της εξόδου από το € και την ΕΕ είναι έτσι και αλλιώς αναπόφευκτη; Τότε, αυτό πώς επηρεάζει τη στάση που πρέπει να πάρει Αριστερά; Τι μας διδάσκει η εμπειρία της Αργεντινής που τόσο πολύ συζητιέται στην Ελλάδα; Τι είδους κυβέρνηση/εξουσία χρειαζόμαστε σε σχέση με τους στόχους πάλης της αριστεράς; Είναι απαραίτητη μια ολοκληρωτική ανατροπή και συνθήκες εργατικής-σοσιαλιστικής εξουσίας για να δοθούν λύσεις, ή ένα «λαϊκό μέτωπο», μια «προοδευτική» διακυβέρνηση, κάτι δηλαδή ενδιάμεσο, μπορεί να είναι αρκετό; Και το ΕΑΜ το οποίο ακούγεται όλο και πιο συχνά τελευταία στις συζητήσεις πόση σχέση έχει με όλα αυτά;

Η αριστερά κάθε άλλο παρά ενιαία στάση έχει στα ζητήματα αυτά. Το σίγουρο είναι πώς λόγω του βαθμέματος της κρίσης, και στην Ελλάδα και στην ευρωζώνη, ενισχύονται οι φωνές που προβάλλουν το θέμα της εξόδου.

Σ' αυτό το άρθρο δεν γίνεται προσπάθεια απάντησης σε κάποιο συγκεκριμένο τμήμα της Αριστεράς. Υπάρχουν τμήματα της Αριστεράς που συνδέουν το θέμα της εξόδου από την ΕΕ και το € με την αναγκαιότητα κοινωνικών και πολιτικών ανατροπών. Υπάρχουν άλλα τμήματα της Αριστεράς, τα οποία περιορίζονται βασικά στο να προβάλλουν το θέμα της εξόδου σαν ένα πρώτο πάρα πολύ σημαντικό βήμα και μετά βλέπουμε. Για ένα σημαντικό μέρος της Αριστεράς που είναι υπέρ της εξόδου από την ΕΕ και το €, αυτή η θέση αποτελεί αδιαπραγμάτευτη αρχή – κι όποιος δεν το υιοθετεί τότε ανήκει στο στρατόπεδο της «ρεφορμιστικής» αριστεράς, αποτελεί αριστερό δεκανίκι του συστήματος, κι επομένως καμία συνεργασία δεν είναι επιτρεπτή μαζί του. Δεν θα καταπιαστούμε με τις διαφορές και τις διαφορές στην έμφαση, ανάμεσα στα διαφορετικά τμήματα της Αριστεράς. Θα καταπιαστούμε με το βασικό θέμα: πρέπει το θέμα της εξόδου από την ΕΕ και το € να αποτελεί προγραμματικό στόχο, και κεντρικό, της Αριστεράς, ή όχι;

στην περίπτωση δημοψηφίσματος για το € η απάντηση πρέπει να είναι «όχι»

Η συζήτηση για το θέμα του ευρώ, της εξόδου από αυτό και της επιστροφής στην δραχμή πήρε νέες διαστάσεις μετά το **δημοψήφισμα φιάσκο** που εξήγγειλε ο Γιώργος Παπανδρέου (τη Δευτέρα 31 Οκτώβρη) και τις ωμές απειλές που ακολούθησαν από τη Μέρκελ, τον Σαρκοζί και το υπόλοιπο ευρωπαϊκό κατεστημένο.

Το δημοψήφισμα για την έγκριση των διαφόρων συνθηκών της ΕΕ είναι κάτι που γενικά διεκδικούν πολλά κόμματα της Αριστεράς στην ΕΕ κι αυτοί που κατά κανόνα το αρνούνται αυτό, δεν είναι άλλοι από τους εκπροσώπους της άρχουσας τάξης, οι οποίοι φοβούνται τα αποτελέσματα των δημοψηφισμάτων. Έτσι, στη συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων επιλέγουν να περνάνε Συνθήκες και νομοσχέδια που αφορούν την ΕΕ μέσα από τα κοινοβούλια. Ο Παπανδρέου ωθήθηκε στην εξαγγελία δημοψηφίσματος για την έγκριση της νέας Δανειακής Συμφωνίας που αποφάσισε η Σύνοδος Κορυφής της ΕΕ στις 26 – 27

Οκτώβρη. Αν το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος ήταν αρνητικό οι διεργασίες που βλέπουμε να αναπτύσσονται έτσι κι αλλιώς σήμερα, προς την κατάρρευση του € θα επιταχυνόντουσαν εξαιρετικά (δεν υπάρχει ο χώρος εδώ για να εξηγήσουμε γιατί και πώς θα συνέβαινε κάτι τέτοιο). Σαν αποτέλεσμα προκλήθηκε διεθνής αναστάτωση, τα χρηματιστήρια σε όλο τον κόσμο πέρασαν από απανωτές βουτιές, η Μέρκελ και ο Σαρκοζί έπιασαν τον Παπανδρέου απ' το αυτί κι αυτός υποχώρησε ατάκτως.

Παρόλα αυτά το θέμα τέθηκε, αποδεικνύοντας πως η περίπτωση να κληθεί η κοινωνία να πάρει θέση υπέρ της παραμονής ή της εξόδου από το € και την ΕΕ δεν είναι θεωρητική – κάτω από κάποιες συνθήκες μπορεί να προκύψει. Ποια θα έπρεπε να είναι η στάση της κοινωνίας και, βέβαια και της Αριστεράς, σε κάτι τέτοιο; Το «Ξ» έχει σαφή θέση στο θέμα αυτό και την έκανε καθαρή την επόμενη μέρα της εξαγγελίας του δημοψηφίσματος. Στην ανακοίνωση του με τίτλο «Όχι! Καθαρό και βροντερό! Κάτω η κυβέρνηση, έξω η Τρόικα» την επόμενη της εξαγγελίας, το «Ξ» *ξεκαθάρισε ότι στην περίπτωση δημοψηφίσματος για το € η πρόταση της Αριστεράς προς την κοινωνία θα έπρεπε να είναι ΟΧΙ.*¹

ΤΟ ΣΚΕΠΤΙΚΟ

Ποιο είναι το σκεπτικό πίσω από αυτή την τοποθέτηση;

Ο Γ. Παπανδρέου δεν επιχείρησε να καταφύγει σε δημοψήφισμα επειδή διακατέχεται από δημοκρατικές ευαισθησίες αλλά γιατί η πολιτική του είχε φτάσει σε αδιέξοδο κάτω από τις οργανωμένες αντιδράσεις και αγώνες του ελληνικού εργατικού κινήματος από τις αρχές του 2010. Η κυβέρνηση του ήταν στα πρόθυρα κατάρρευσης, με την κοινωνία εναντίον του, με όλη την αντιπολίτευση, αριστερά και δεξιά εναντίον του, με το κόμμα του να σπαράσσεται από εσωτερικές συγκρούσεις. Η κυβέρνηση Παπανδρέου βάδιζε στον γκρεμό και την πτώση και το έβλεπε. Κατανοώντας αυτή την πραγματικότητα ένα τμήμα της ηγεσίας του κόμματος αποφάσισε να ρίξει το γάντι στους αντιπάλους της και στην κοινωνία, με δημοψήφισμα. Έτσι επιχειρούσε να ανακτήσει την πρωτοβουλία των κινήσεων. Ο Παπανδρέου θα εκβίαζε την κοινωνία και τους πολιτικούς του αντιπάλους, καθώς στην περίπτωση που το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος ήταν αρνητικό θα σήμαινε δύο πράγματα:

Πρώτο, τέρμα στον δανεισμό από την Τρόικα. Η Ελλάδα δεν θα έπαιρνε ούτε τα 8 δις € της 6^{ης} δόσης του 1^{ου} μνημονίου, ούτε τα 130 δις της νέας δανειακής σύμβασης (2^ο μνημόνιο).

Δεύτερο, θα σήμαινε έξοδο της Ελλάδας απ' το €. Από τη στιγμή που τα κονδύλια/δάνεια από την ΕΕ κόβονταν, η ελληνική κυβέρνηση θα υποχρεωνόταν να τυπώσει λεφτά – και τα μόνα λεφτά που θα μπορούσε να τυπώσει είναι δραχμές (Αυτό εξάλλου το θέμα το ξεκαθάρισαν οι Μέρκελ και Σαρκοζί αμέσως μετά: αν γινόταν δημοψήφισμα αυτό θα ήταν για την παραμονή ή την έξοδο απ' το €).

Αυτό λοιπόν που θα έκανε ο Παπανδρέου αν προχωρούσε τελικά με το δημοψήφισμα που είχε εξαγγείλει, ήταν να θέσει στην ελληνική κοινωνία ένα εκβιαστικό δίλημμα του είδους, είτε ψηφίζετε και εγκρίνετε τη νέα δανειακή σύμβαση και τις πολιτικές μου – ένα οδοστρωτήρα πάνω από το εργατικό κίνημα, με διάρκεια, επίσημα, τουλάχιστον άλλων 10 χρόνων – είτε δεν θα πάρουμε νέα δάνεια, δεν θα πληρώσουμε τους μισθούς και τις συντάξεις και θα βρεθούμε εκτός €. Το δημοψήφισμα θα ήταν στην ουσία:

«ή ψηφίζετε να περάσει ένας οδοστρωτήρας πάνω από τις ζωές σας, ή θα φύγουμε από το ευρώ»

Όταν η άρχουσα τάξη έρχεται μ' ένα «μαχαίρι» στο χέρι που ονομάζεται «ευρώ» και το θέτει στο «λαιμό» του εργατικού κινήματος, εκεί η απάντηση δεν μπορεί να είναι άλλη από το «όχι στο ευρώ». Αυτός είναι ο μόνος τρόπος να πει το μαζικό κίνημα «όχι στο μαχαίρι», «όχι στον οδοστρωτήρα»! Σε διαφορετική περίπτωση, αν δηλαδή ψήφιζε «ναι», το πλήγμα θα ήταν πολύ σοβαρό και θα υπέσκαπτε τη δυνατότητα του κινήματος να αντισταθεί στη συνέχεια, αφού η πολιτική της συντριβής του βιοτικού επιπέδου και της αφαίρεσης των δικαιωμάτων θα είχε ήδη «εγκριθεί» από τον ίδιο το λαό.

Αν δούμε τις δημοσκοπήσεις η πλειοψηφία του ελληνικού λαού προτιμά το € από τη δραχμή. Την εξήγηση γι' αυτό το φαινόμενο θα την δούμε στη συνέχεια. Από τη στιγμή όμως που η άρχουσα τάξη θέτει μπροστά στον ελληνικό λαό το δίλημμα «τη ζωή σου ή το ευρώ», η Αριστερά μπορεί να σταθεί δυνατά και μαχητικά στο πλευρό των εργαζομένων λέγοντας όχι στο €. Κάτι που υπό διαφορετικές συνθήκες δεν θα ήταν εύκολα κατανοητό από τα λαϊκά στρώματα, αλλά που σ' αυτές τις συνθήκες θα μπορούσε να μεταβάλει ριζικά τους συσχετισμούς σαν αποτέλεσμα της εκστρατείας της Αριστεράς.

Η περίπτωση ενός δημοψηφίσματος, μελλοντικού ή υποθετικού, είναι μία από τις περιπτώσεις που η κοινωνία και η Αριστερά μπορεί να κληθούν να παλέψουν υπέρ του «όχι στο € και την ΕΕ». Υπάρχουν διάφορες αντίστοιχες συνθήκες αλλά δεν υπάρχει η δυνατότητα εδώ να καταπιαστούμε με όλες.

Το βασικό σημείο που θέλουμε να τονίσουμε, είναι το εξής: Κάτω από διάφορες συνθήκες, όταν προκύπτει ένα ζήτημα πρακτικής πολιτικής στάσης όπως στο πιο πάνω παράδειγμα, του δημοψηφίσματος, τα λαϊκά στρώματα και η Αριστερά θα πρέπει μαχητικά να πάρουν θέση υπέρ της εξόδου από το € και την ΕΕ. Αυτό όμως δεν πρέπει να σημαίνει αυταπάτες στη δραχμή, υποστήριξη στη δραχμή! Ακόμα και αν μετά από μια αρνητική ψήφο σ' ένα δημοψήφισμα όπως το πιο πάνω το αποτέλεσμα είναι όντως η επιστροφή στη δραχμή, αυτό είναι διαφορετικό από το να επιλέγει η Αριστερά τη δραχμή και να την εντάσσει στα πλαίσια των προγραμματικών της επιδιώξεων! Να δηλώνει δηλαδή ότι έχει σαν στόχο την επιστροφή στη δραχμή ή να αφήνει να νοηθεί, ότι η έξοδος από το € αυτή καθεαυτή όπως και η έξοδος από την ΕΕ καθεαυτή, έχουν να προσφέρουν οτιδήποτε στη λύση των προβλημάτων της εργαζομένων.

Ας πάρουμε τα πράγματα με τη σειρά, ξεκινώντας από ένα παράδειγμα που συζητείται πολύ τελευταία.

η Αργεντινή

Η Αργεντινή έχει χρησιμοποιηθεί από την Αριστερά σαν παράδειγμα προς μίμηση αλλά παραδόξως, εκ πρώτης όψεως, κι από την κυβέρνηση σαν μπαμπούλας!

Το εργατικό και νεολαιίστικο κίνημα της χώρας μας έχει σαν ένα από τα σύμβολά του το ελικόπτερο, με το οποίο ο πρόεδρος Ντε Λα Ρούα το Δεκέμβρη του 2001 το έσκασε από το προεδρικό μέγαρο, όταν ο κόσμος έκανε έφοδο σ' αυτό. Ο Πάγκαλος από την άλλη έφτασε να απειλήσει στις αρχές του 2011, ότι αν δημιουργηθούν συνθήκες Αργεντινής στην Ελλάδα η κυβέρνηση θα βγάλει τα τανκ στους δρόμους (για να προστατεύσουν, σύμφωνα με τα λεγόμενά του, τις τραπεζικές «μας» καταθέσεις). Προφανώς υπάρχουν δυο οπτικές γωνίες, διαμετρικά αντίθετες με τις οποίες μπορεί να αναλύσει κάποιος τις εξελίξεις.

Το 2002 η Αργεντινή, κάτω από την πίεση ενός κινήματος με επαναστατικά χαρακτηριστικά προχώρησε σε *άρνηση πληρωμής του δημόσιου χρέους* της και *κατήργησε την «δολαριοποίηση» του εθνικού της νομίσματος*, του πέσο (κατάργησε την σταθερή ισοτιμία 1 προς 1, του πέσο με το δολάριο). Το χρέος της Αργεντινής ήταν περίπου 100 δις € (στο 27-28% του ελληνικού σήμερα) και το ΔΝΤ παρενέβη σ' αυτή για να τη «σώσει» το 1999. Επέβαλε μείωση των μισθών των δημοσίων υπαλλήλων κατά 20%, εκτόξευσε την ανεργία στα ύψη και βύθισε τη χώρα σε βαθιά ύφεση. Το Δεκέμβρη του 2001 η κυβέρνηση αποφάσισε να περιορίσει και τη δυνατότητα των πολιτών να κάνουν αναλήψεις από τις τράπεζες – στην ουσία αφαιρούσε δηλαδή από τα λαϊκά στρώματα το δικαίωμα να εισπράξουν τις δικές τους καταθέσεις. Αντιδρώντας σε αυτή την βάνουση επίθεση και διάλυση της κοινωνίας, το χειμώνα του 2001-2 (Δεκέμβρη με Φλεβάρη) τα λαϊκά στρώματα της Αργεντινής έριξαν 5 κυβερνήσεις μέσα σε μερικές βδομάδες και έστειλαν το ΔΝΤ στον διάολο!

Ποιο ήταν το αποτέλεσμα; Όχι και τόσο καταστροφικό, όσο θέλουν να το παρουσιάσουν οι Βενιζέλος και Πάγκαλος.

Ανάμεσα στο 2002 και το 2008 η οικονομία της Αργεντινής αναπτύχθηκε κατά 65%!! Πρόκειται για εκπληκτική άνοδο του ΑΕΠ το οποίο συνεχίζει να αυξάνεται στη διάρκεια του τρέχοντος έτους (2011) με ρυθμό 8%!

Ας συγκριθεί αυτό με την οικονομική κατάρρευση την οποία ζούμε σήμερα στην Ελλάδα καθώς και με το τι έρχεται! Με το 2^ο μνημόνιο της 26-27^{ης} Οκτώβρη 2011, η Ελλάδα μπαίνει επίσημα σε λιτότητα μέχρι το 2020! Με ποιο στόχο; Για να φτάσει το δημόσιο χρέος της να αντιπροσωπεύει, τότε, το 120% του ΑΕΠ της! Τόσο όμως ήταν το χρέος της το 2009, προτού δηλαδή «χτυπήσει» η κρίση του χρέους!

Εκ πρώτης όψεως δηλαδή, η πορεία της Αργεντινής φαίνεται να προσφέρει τις απαντήσεις στην ελληνική κρίση. Αυτή η πορεία της Αργεντινής έκανε τον πρόεδρο της Κεντρικής Τράπεζας της Αργεντινής, *Μερσέντες Μάρκο ντελ Ποντ* (ο οποίος βέβαια δεν έχει καμία σχέση με τον επαναστατικό μαρξισμό – ο άνθρωπος είναι εκπρόσωπος της άρχουσας τάξης και του καπιταλισμού) να δηλώσει τα ακόλουθα:

«Η παραδοσιακή επίσημη οικονομική σκέψη απέτυχε Αυτό που κάναμε στην Αργεντινή ήταν ακριβώς στον αντίποδα της επίσημης / καθεστωτικής οικονομικής πολιτικής και το αποτέλεσμα αποδείχθηκε πολύ καλό για μας».²

Συμφωνώντας και επαυξάνοντας ο διεθνούς φήμης και νομπελίστας οικονομολόγος Πολ Κρούγκμαν έγραψε τα εξής:

«Οι "σωστές" πολιτικές αποδείχτηκαν πολύ κακές και λανθασμένες για την Αργεντινή στα τέλη της δεκαετίας του 90. Και παρότι η παύση πληρωμών προκάλεσε μια πολύ απότομη συρρίκνωση της οικονομίας, πολύ σύντομα ξεκίνησε μια ταχεία και μακράς διαρκείας ανάκαμψη. Σίγουρα το παράδειγμα της Αργεντινής δείχνει πως η χρεοκοπία μπορεί να είναι μια πολύ καλή ιδέα».³

Μα, τότε τα πράγματα φαίνεται πως είναι πολύ απλά: εκ πρώτης όψεως η στάση πληρωμής (χρεοκοπία κατά τις «αγορές») και η έξοδος από το € μπορεί να συμβάλει τα μέγιστα στο ξεπέραςμα της κρίσης.

Ή μήπως όχι;

Αργεντινή – μια δεύτερη ανάγνωση

Αν το να έχει κάποιος δικό του εθνικό νόμισμα (και να το υποτιμά όποτε του συμφέρει) αποτελεί λύση στα οικονομικά προβλήματα, τότε γιατί ο πλανήτης μαστίζεται από οικονομικά προβλήματα;

Αν εξαιρέσουμε την περίπτωση της Ευρώπης δεν υπάρχει άλλη ήπειρος με κοινό νόμισμα. Μήπως όλες οι χώρες που έχουν δικό τους «εθνικό» νόμισμα έχουν βρει λύσεις στα οικονομικά τους αδιέξοδα, και την κρίση; Ας κοιτάξουμε το παράδειγμα, όχι κάποιας φτωχής χώρας του «τρίτου κόσμου» αλλά της πιο «ανεπτυγμένης» οικονομίας του πλανήτη, με την πιο προηγμένη τεχνολογία και το ισχυρότερο νόμισμα όλων, τις ΗΠΑ. Αν ο πλανήτης περνά σήμερα μια καταστροφική κρίση, είναι γιατί το 2007 ξεκίνησε από τις ΗΠΑ η κατάρρευση της αγοράς κατοικίας και του τραπεζικού συστήματος κι εξαπλώθηκε στον υπόλοιπο πλανήτη. Αυτή τη στιγμή στις ΗΠΑ έχουμε πάνω από 46 δισεκατομμύρια ανθρώπους κάτω από το επίσημο όριο της φτώχειας, η οικονομία των ΗΠΑ είναι η πιο υπερχρεωμένη χώρα που έχει υπάρξει ποτέ σε καιρό ειρήνης, και ετοιμάζεται για μια δεύτερη βουτιά στην ύφεση. Η μήπως να πάρουμε την περίπτωση της Ιαπωνίας της οποίας η οικονομία βρίσκεται σε στασιμότητα για πάνω από δύο(!) δεκαετίες...;

Έχοντας δει τα όρια της «εθνικής» νομισματικής πολιτικής στην περίπτωση των δύο ισχυρότερων οικονομιών του πλανήτη, ας δούμε τι γίνεται και στο άλλο άκρο του φάσματος – στις φτωχές χώρες. Οι χώρες της Αφρικής έχουν δικά τους εθνικά νομίσματα όμως σχεδόν παντού κυριαρχεί η πείνα. Η Ινδία έχει δικό της νόμισμα και τεράστιους πόρους και δυνατότητες αλλά είναι η χώρα με τους περισσότερους φτωχούς του πλανήτη. Η λίστα είναι ατελείωτη και δεν υπάρχει λόγος να κουράζουμε άλλο τον αναγνώστη – κρατάμε μόνο ότι στον πλανήτη υπάρχουν 3 δισεκατ. φτωχοί (άνθρωποι που ζουν με λιγότερα από 1,5 € περίπου τη μέρα) κι 1 δισεκατ. ανθρώπων που πεινάνε (με λιγότερο από 0,75 € την ημέρα) κι όλοι αυτοί ανήκουν σε χώρες οι οποίες έχουν τα δικά τους εθνικά νομίσματα.

Προφανώς λοιπόν η ύπαρξη εθνικού νομίσματος κάτω από κάποιες συνθήκες μπορεί να φέρει κάποια θετικά οικονομικά αποτελέσματα αλλά στη συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων δεν λύνει κανένα ουσιαστικό πρόβλημα, δεν σώζει καμία χώρα από τον καιάδα στον οποίο την οδηγεί η κρίση του καπιταλιστικού συστήματος!

Εξάλλου δεν πρέπει να ξεχνάμε ένα σημείο. Η Ελλάδα μπήκε στην ΕΕ και στο ευρώ και ο ελληνικός λαός υποστήριξε αυτές τις επιλογές ακριβώς επειδή η εποχή της δραχμής ήταν εποχή κρίσης, οικονομικής αστάθειας και υψηλού πληθωρισμού. Αυτός εξάλλου είναι ο λόγος για τον οποίο ακόμα και σήμερα, και παρά τη γενικευμένη οργή της ελληνικής κοινωνίας ενάντια στην κυβέρνηση και την Τρόικα, είναι μικρό το ποσοστό που υποστηρίζει την επιστροφή στη δραχμή. Η στάση αυτή της ελληνικής κοινωνίας δεν είναι ούτε πολύ συνειδητή, ούτε βέβαια επιστημονικά τεκμηριωμένη. Είναι βασικά ενστικτώδης και προέρχεται κύρια από τις αρνητικές εμπειρίες της εποχής της δραχμής.

Όπως αναφέρει πιο πάνω ο Πολ Κρούγκμαν, πριν την οικονομική ανάκαμψη της Αργεντινής είχαμε μια «απότομη συρρίκνωση της οικονομίας». Η αξία του πέσο απέναντι στο δολάριο έπεσε. Κατά ακρίβεια το πέσο κατέρρευσε – έχασε πάνω από το 70% της αξίας του μέσα στον πρώτο μόνο χρόνο! Τα κεφάλαια «εξαφανίστηκαν», η χώρα βρέθηκε αντιμέτωπη με τεράστια ύφεση που έφτασε μόνο για το 2002 το 12% (για λόγους σύγκρισης, στα τρία χρόνια της κρίσης 2009-11, το ελληνικό ΑΕΠ μειώθηκε περίπου 14%) και ανεργία που έφτασε (επίσημα) το 25% περίπου⁴.

Το ποσοστό όσων ήταν κάτω από το όριο της φτώχειας έφτασε τον Οκτώβρη του 2002 το 57,5%, ενώ όσων ήταν κάτω από το όριο της πείνας, το 27,5% ! Μέσα σε 12 μήνες σχεδόν διπλασιάστηκαν οι φτωχοί και οι πεινασμένοι καθώς τον Οκτώβρη του 2001 τα ποσοστά ήταν 38,3% και 13.6% αντίστοιχα!⁵

Στη συνέχεια, έχοντας πιάσει πάτο, η οικονομία άρχισε να ανακάμπτει: η υποτίμηση του νομίσματος έκανε τις εξαγωγές της Αργεντινής πιο ανταγωνιστικές (πιο φτηνές σε σχέση με τα αντίστοιχα εμπορεύματα στη διεθνή αγορά) και στηριγμένη στις εξαγωγές της η Αργεντινή μπόρεσε να πιάσει ψηλούς ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης. *Χρειάστηκε όμως τέσσερα σχεδόν χρόνια, μέχρι το καλοκαίρι του 2005 για να επιστρέψουν οι αριθμοί των φτωχών και πεινασμένων στα επίπεδα που ήταν πριν την κρίση!*⁶

Παρόλα αυτά η οικονομία μπήκε σε ανάκαμψη. Μήπως τελικά άξιζε τον κόπο, παρά το αρχικό «κόστος»; Και πάλι η απάντηση δεν είναι ένα απλό «ναι»! Η Αργεντινή κατάφερε να μπει σε φάση ανάκαμψης για λόγους που με τίποτα δεν ισχύουν για όλες τις οικονομίες που τυγχάνει να βρεθούν σε παρόμοιες συνθήκες και πολύ περισσότερο για την Ελλάδα, σήμερα. Κατ' αρχήν η *διεθνής οικονομική συγκυρία με την οποία η Αργεντινή βρέθηκε αντιμέτωπη ήταν πολύ ευνοϊκή*. Το 2002 και τα χρόνια που ακολούθησαν μέχρι το 2007 η διεθνής οικονομία ήταν σε φάση ψηλών (θετικών) ρυθμών ανάπτυξης. Η κρίση χτύπησε την διεθνή οικονομία το 2008. Η Αργεντινή λοιπόν υποτίμησε το νόμισμά της μέσα σε πολύ ευνοϊκές εξωτερικές συνθήκες. *Για καλή της τύχη, μάλιστα, αυτές οι ευνοϊκές γι' αυτήν συνθήκες συνεχίστηκαν και μετά το 2007 καθώς οι βασικές χώρες στις οποίες κατευθύνονται οι εξαγωγές της Αργεντινής είναι η Κίνα και η Βραζιλία, οι οποίες είχαν πολύ ψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης, και στην ουσία λειτούργησαν σαν οι ατμομηχανές της διεθνούς οικονομίας την περίοδο 2008 – 9 και μέχρι και σήμερα (όταν η Αμερική και η Ευρώπη βυθίστηκαν σε ύφεση και σήμερα αντιμετωπίζουν τις συνέπειες της κρίσης του χρέους και την προοπτική μιας δεύτερης ύφεσης).*

Αυτή η ευνοϊκή για την Αργεντινή συγκυρία δεν πρόκειται να κρατήσει για πάντα. Ιδιαίτερα καθώς η Αργεντινή δεν είναι μια βιομηχανική, κύρια, χώρα, αλλά οι εξαγωγές της είναι κατά τα δύο τρίτα σχεδόν αγροτικά προϊόντα και πρώτες ύλες (ανάμεσα στις οποίες και πετρέλαιο). Και σ' αυτό το σημείο η Αργεντινή είχε «τύχη»: από το 2008 όταν τα χρηματιστήρια διεθνώς κατάρρευσαν λόγω της κρίσης, οι κερδοσκόποι (που ονομάζονται «επενδυτές») στράφηκαν στην κερδοσκοπία επί των αγροτικών προϊόντων και των πρώτων υλών οι τιμές των οποίων εκτοξεύτηκαν στη διεθνή αγορά. Πολύ βολικό αυτό για την αργεντινική οικονομία – μόνο που έχει ημερομηνία λήξης. Κι αυτή η ημερομηνία θα είναι και η επιστροφή της Αργεντινής στην ύφεση και την κρίση.

Η οικονομία της Αργεντινής αναπτύσσεται σήμερα με γοργούς ρυθμούς σε σχέση με το τι θα συνέβαινε αν ήταν κάτω από τη μπότα του ΔΝΤ. Όμως που βρίσκεται ακριβώς και τι γίνεται με την κοινωνία; Η εικόνα δεν είναι η καλύτερη... Οι φτωχοί, το 2007, τη χρονιά προτού η διεθνής οικονομία μπει στην κρίση οι ήταν (επίσημα) το 20% του πληθυσμού. Ο πληθωρισμός και η ανεργία παραμένουν ψηλά και εκατομμύρια ζουν σε παραγκουπόλεις στις παρυφές των μεγάλων πόλεων. *Η Αργεντινή είναι μια φτωχή χώρα, με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της να βρίσκεται στο 40% περίπου του ελληνικού!* Όχι ακριβώς αυτό που θα ονομάζαμε «παράδεισος»... Ας θυμηθούμε παρεμπιπτόντως ότι μέχρι τον β' Παγκόσμιο Πόλεμο η Αργεντινή ήταν η 9^η πλουσιότερη χώρα του πλανήτη!

«επιστροφή» στην Ελλάδα και στη δραχμή...

Έχοντας υπόψη όλη αυτή την σύνθετη και αντιφατική εικόνα, το πρώτο πράγμα που πρέπει να τονίσουμε σε σχέση με τον ελληνικό καπιταλισμό είναι ότι τίποτα από αυτά που συνιστούν την ευνοϊκή οικονομική συγκυρία στην οποία βρέθηκε η Αργεντινή μετά το 2002 δεν ισχύουν για την Ελλάδα σήμερα. Η διεθνής οικονομία είναι στα πρόθυρα νέας βουτιάς, ενώ ο χώρος στον οποίο κατά κύριο λόγο κατευθύνονται οι ελληνικές εξαγωγές, η ΕΕ, βρίσκεται στη δίνη ενός πανικού που προκαλείται από τη γενική οικονομική κρίση, τη νέα ύφεση στην οποία κινείται η Ευρώπη και την κρίση του χρέους.

Οπότε τι ακριβώς θα συμβεί αν η Ελλάδα εγκαταλείψει την ΕΕ και το €;

Το πρώτο πράγμα που σημαίνει η αντικατάσταση του € απ' τη δραχμή είναι η υποτίμηση της δραχμής σε σχέση με την προηγούμενη ισοτιμία της προς το €. Αν υποθέσουμε ότι αυτή η υποτίμηση περιοριστεί στην υποτίμηση που είχε το αργεντινικό πέσο όταν έσπασε την ισοτιμία του με το δολάριο το 2002, δηλαδή στο 70%, αυτό σημαίνει εκτίναξη του κόστους (σε δραχμές) όλων των εισαγόμενων καταναλωτικών αγαθών (πχ υπολογιστές, τηλεοράσεις, αυτοκίνητα – ότι δεν παράγεται στην Ελλάδα) των οποίων οι τιμές θα διπλασιαστούν ή τριπλασιαστούν κοκ. Ακόμα, θ' αυξηθεί η τιμή του πετρελαίου. Το πετρέλαιο παραμένει η βάση της παραγωγής ενέργειας για την οικονομία της χώρας. Έτσι όλες οι τιμές όλων των εμπορευμάτων που παράγονται εγχώρια θα ανέβουν, σαν αποτέλεσμα της ανόδου της τιμής του πετρελαίου (πέρα από την άνοδο στο κόστος των μεταφορών). Και πέρα απ' αυτά θα αυξηθούν ανάλογα με την υποτίμηση της δραχμής

και οι τιμές των κεφαλαιουχικών αγαθών – οι μηχανές και τα εργαλεία δηλαδή που χρησιμοποιούνται στην ελληνική οικονομία για παραγωγικούς ή εμπορικούς σκοπούς. Κι αυτά με τη σειρά τους θα ανεβάζουν το κόστος όλων των παραγόμενων εμπορευμάτων και υπηρεσιών.

Ο ρυθμός ανόδου των τιμών, ο πληθωρισμός, είναι μια από τις μεγάλες ασθένειες κάθε οικονομίας (καπιταλιστικής ή μη). *Ο πληθωρισμός θα γίνει, έτσι, εγγενές χαρακτηριστικό της ελληνικής οικονομίας, σε ένα περιβάλλον κρίσης και σε μια ήπειρο που βρίσκεται σε κρίση.* Κι όταν λέμε πληθωρισμό δεν εννοούμε 2-3-4% το χρόνο, αλλά πρέπει να έχουμε στο μυαλό το 20 – 25% που χαρακτήριζε την ελληνική οικονομία μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '90.

Έχουμε κάποιο λόγο να πιστεύουμε ότι η ελληνική οικονομία με τη δραχμή σαν νόμισμα έχει καλύτερες δυνατότητες από αυτές που έχει με το ευρώ; Μια σειρά από επιφανείς οικονομολόγοι της άρχουσας τάξης, διεθνώς, υποστηρίζουν ακριβώς αυτό: ότι η υποτίμηση του νομίσματος θα κάνει φθηνότερες τις εξαγωγές κι αυτό θα δίνει ώθηση στην παραγωγή στο εσωτερικό.

Η πραγματικότητα είναι ότι για το καπιταλιστικό σύστημα, όταν η οικονομία του βρεθεί σε τέλμα, η υποτίμηση του νομίσματος είναι ένας από τους λίγους τρόπους που έχει στη διάθεσή του για να προσπαθήσει να ξεφύγει απ' αυτό το τέλμα μ' ένα σχετικά γρήγορο τρόπο. *Αυτό όμως δεν μπορεί να είναι η απάντηση της Αριστεράς! Πρώτο, γιατί τα αποτελέσματα δεν είναι ποτέ εγγυημένα! Και δεύτερο, γιατί ακόμα κι αν είναι θετικά δεν πρόκειται να έχουν διάρκεια!*

Κι εξηγούμε. Είναι σωστό ότι με την υποτίμηση του νομίσματος οι εξαγωγές θα γίνουν πιο φτηνές, αλλά αυτή είναι μόνο η μισή αλήθεια! Απέναντι σ' αυτό το «θετικό» υπάρχουν τα αρνητικά του εγγενούς πληθωρισμού που αναφέραμε πιο πάνω, η διαρκής δηλαδή άνοδος των τιμών στην εσωτερική αγορά και την καθημερινή ζωή των εργαζομένων.

Έτσι έχουμε ένα φαύλο κύκλο: απ' τη μια θα πέφτουν οι τιμές των εξαγωγών μέσα από την υποτίμηση της δραχμής που θα πάρει διαρκή χαρακτηριστικά (όπως ήταν στις δεκ. του 70, του 80, κλπ) αλλά από την άλλη οι ακριβές εισαγωγές (πρώτων υλών, κεφαλαιουχικών αγαθών και καταναλωτικών αγαθών) θα ωθούν τις τιμές προς τα πάνω, και ξανά απ' την αρχή. Κι οι εργαζόμενοι θα αγωνίζονται ασταμάτητα για να μην χάνουν οι μισθοί την αξία τους καθώς θα ανεβαίνει διαρκώς το κόστος ζωής (οι τιμές).

Θα είναι καλύτερα, για την οικονομία και τα λαϊκά στρώματα η επιστροφή στη δραχμή; *Κανείς δεν μπορεί να υποστηρίξει στα σοβαρά κάτι τέτοιο.* Στο ερώτημα αν θα είναι καλύτερα ή χειρότερα με τη δραχμή ή με το ευρώ, η απάντηση είναι ότι αυτό δεν μπορεί ούτε να προβλεφθεί ούτε να προδικαστεί! Κάτω από κάποιες συνθήκες η κρίση μπορεί να είναι λίγο λιγότερο καταστροφική. Κάτω από άλλες μπορεί να είναι περισσότερο καταστροφική. Πάντως ένα πράγμα είναι σίγουρο: η κρίση θα παραμένει βαθιά και οι συνθήκες ζωής των Ελλήνων εργαζομένων δραματικές. Ακόμα κι αν οι εξελίξεις ακολουθήσουν το καλύτερο δυνατό σενάριο, αντίστοιχο με αυτό της Αργεντινής, η οικονομία θα παραμένει αδύναμη, ασταθής και εύθραυστη και η κοινωνία θα συνεχίσει να υποφέρει από φτώχεια και ανεργία.

Συνοψίζουμε: με το € και μέσα στην ΕΕ, η ελληνική κοινωνία οδηγείται στον καιάδα. Μέσα σε δύο χρόνια Μνημονίου και Τρόικας η πλειοψηφία των εργαζομένων έχουν δει το βιοτικό τους επίπεδο να καταρρέει 40 – 50 %, η πραγματική ανεργία κυμαίνεται στο 25%, η ανεργία στη νεολαία (επίσημα) είναι στο 43%, οι μαζικές απολύσεις αποτελούν χαρακτηριστικό όχι μόνο του ιδιωτικού αλλά πια και του δημόσιου τομέα(!) το Ασφαλιστικό διαλύεται, οι Συλλογικές Συμβάσεις ουσιαστικά έχουν καταργηθεί, όλος ο δημόσιος πλούτος βγαίνει στο σφυρί, παιδιά λιποθυμούν απ' την πείνα στα σχολεία, 20.000 άστεγοι ζουν στους δρόμους της Αθήνας... Αυτά μετά από δύο χρόνια Τρόικας, για να «σωθεί το €» – κι έχουμε άλλα 10 χρόνια λιτότητας με βάση 2^ο μνημόνιο. Και μετά... βλέπουμε.

Με τη δραχμή (κι εκτός ΕΕ) θα έχουμε μια από τα ίδια. Μπορεί να είναι λίγο καλύτερα, αλλά μπορεί να είναι και χειρότερα. Η επιστροφή στη δραχμή δεν θα λύσει κανένα από τα οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα. Οπότε;

η ουσία του προβλήματος είναι ο καπιταλισμός – όχι το νόμισμα

Αν η υποτίμηση του νομίσματος μπορούσε να δώσει εύκολα και γρήγορα θετικά αποτελέσματα για την καπιταλιστική οικονομία, θα την χρησιμοποιούσαν οι άρχουσες τάξεις (διεθνώς) με την πρώτη ευκαιρία. Όμως δεν το κάνουν. Η υποτίμηση του νομίσματος σαν μέσο για να δώσουν ώθηση στην οικονομία είναι κάτι στο οποίο καταφεύγουν μόνο όταν έχουν εξαντλήσει κάθε άλλο μέσο. Και μας κάνει πραγματική εντύπωση

που υπάρχουν σήμερα αριστεροί οικονομολόγοι και αναλυτές που προβάλλουν την υποτίμηση σαν το βασικό εργαλείο για τη λύση της οικονομικής κρίσης.

Οι καπιταλιστές δεν επιθυμούν την υποτίμηση για δύο λόγους. Ο ένας έχει ήδη αναφερθεί, είναι ο *φαύλος κύκλος του πληθωρισμού*, που δημιουργεί μια γενική κατάσταση αστάθειας στην οικονομία. Ο άλλος είναι ότι, όταν όλες ή πολλές καπιταλιστικές κυβερνήσεις κάνουν υποτίμηση, είναι σαν να μην έκανε καμία. Η υποτίμηση ενός νομίσματος, λειτουργεί ανταγωνιστικά προς τις άλλες καπιταλιστικές οικονομίες, οι οποίες θα μετρήσουν σε πόσο βαθμό υποσκάπτεται η δική τους οικονομία από την υποτίμηση κάποιου ανταγωνιστή τους, και αν τελικά κρίνουν ότι τους συμφέρει, ότι τα θετικά είναι περισσότερα από τα αρνητικά, τότε θα προχωρήσουν κι αυτοί σε υποτίμηση. Ας δώσουμε ένα παράδειγμα για τους αναγνώστες που δεν έχουν ειδικές γνώσεις στα οικονομικά. Ας υποθέσουμε ότι η Ελλάδα και η Πορτογαλία δεν ανήκουν στην ΕΕ και την Ευρωζώνη κι ότι έχουν δικά τους εθνικά νομίσματα – δραχμή και εσκούδο. Ας υποθέσουμε ακόμα ότι και οι δύο στηρίζουν τις εξαγωγές τους σε μεγάλο βαθμό στο ελαιόλαδο. Αν η Ελλάδα υποτιμήσει τη δραχμή, θα καταστήσει το ελληνικό ελαιόλαδο φθηνότερο στις αγορές. Αν το αποτέλεσμα αυτής της κίνησης είναι να αρχίσει να εκτοπίζεται το Πορτογαλικό ελαιόλαδο στις αγορές και σαν απάντηση η κυβέρνηση της Πορτογαλίας προχωρήσει σε αντίστοιχη υποτίμηση του εσκούδο, τότε η κατάσταση είναι η ίδια μ' αυτή που υπήρχε πριν την υποτίμηση της δραχμής. Το παράδειγμα υπεραπλουστεύει τις διαδικασίες αλλά δίνει μια εικόνα των βασικών τάσεων που θα τεθούν σε κίνηση. Θα μπορούσαμε αντί της Ελλάδας της Πορτογαλίας και του ελαιόλαδου, να χρησιμοποιούσαμε, υποθετικά, ένα παράδειγμα που να αφορά την Ελλάδα, την Τουρκία και τον τουρισμό, αντίστοιχα.

Το αποτέλεσμα λοιπόν από μια υποτίμηση είναι, *στο βαθμό που υπάρξουν οφέλη για μια οικονομία, αυτά να είναι πρόσκαιρα*. Κι αυτός είναι ένας βασικός λόγος (όχι ο μόνος) που ισχυρές οικονομίες όπως η Γερμανική θεωρούν ως μια βασική αξία της οικονομικής τους πολιτικής τη νομισματική σταθερότητα.

Έτσι, το όποιο εθνικό νόμισμα και η οποιαδήποτε υποτίμησή του, ακόμα και σε συνδυασμό με άρνηση πληρωμής του χρέους δεν μπορούν να λύσουν τα προβλήματα στην οικονομία και την κοινωνία που δημιουργεί η καπιταλιστική κρίση.

Με δεδομένο δε ότι η οικονομική κρίση που αντιμετωπίζουμε σήμερα είναι η πιο βαθιά από την κρίση του 1929 και πιθανά βαθύτερη και χωρίς διαφαινόμενη προοπτική εξόδου, το δίλημμα ανάμεσα στο ευρώ και τη δραχμή, όσο το καπιταλιστικό σύστημα παραμένει, ισοδυναμεί με το «μπροστά γκρεμός και πίσω ρέμα». Δεν έχουμε λόγο να διαλέξουμε ούτε τον γκρεμό ούτε το ρέμα, γιατί η Αριστερά έχει μια διαφορετική εναλλακτική πρόταση-απάντηση στην κρίση: κι αυτή είναι η πάλη για μια σοσιαλιστική κοινωνία, κάτι που στα λόγια, τουλάχιστον, συμφωνεί όλη η αριστερά. Όλη η αριστερά, ακόμα, συμφωνεί με τα λόγια του Μαρξ «προλετάριοι όλου του κόσμου ενωθείτε». Είναι δηλαδή διεθνιστική, δεν ενδιαφέρεται μόνο για το δικό της έθνος, αλλά για το σοσιαλισμό σε όλο τον κόσμο...

Αν κατάφερνε η αριστερά να μην έμενε μόνο στα λόγια ο κόσμος θα ήταν πολύ πιο όμορφος σήμερα, αλλά ας μην αλλάζουμε το θέμα μας...

η απάντηση στην κρίση είναι σοσιαλιστική και διεθνιστική

Αν στα πλαίσια του καπιταλισμού δεν υπάρχει καμία λύση στα προβλήματα της κρίσης και αν η μόνη λύση βρίσκεται στην προοπτική της εργατικής εξουσίας και του σοσιαλισμού, τότε ποιο νόημα έχει η συζήτηση για το νόμισμα;

Εκ πρώτης όψεως τα πράγματα θα μπορούσαν να παρουσιαστούν κάπως απλά. Αν η Αριστερά έμπαινε μπροστά και κατάφερνε να κινητοποιήσει το σύνολο του ευρωπαϊκού εργατικού κινήματος ώστε αυτό να ξεσηκωθεί ενάντια στον ευρωπαϊκό καπιταλισμό, να συγκρουστεί με την άρχουσα τάξη και να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για εργατική εξουσία και σοσιαλισμό (με την πραγματική έννοια του όρου κι όχι μ' αυτή του Παπανδρέου ή των σταλινικών καθεστώτων στην πρώην ΕΣΣΔ, Κίνα, κλπ) σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, τότε η συζήτηση για τα εθνικά νομίσματα δεν έχει κανένα νόημα! Γιατί;

Ας ξεκινήσουμε κατ' αρχήν από το γεγονός ότι η πάλη για τον σοσιαλιστικό μετασχηματισμό της κοινωνίας, για τα εργατικά και λαϊκά στρώματα δεν είναι αποτέλεσμα κάποιας «φιλοσοφικής» αναζήτησης αλλά αποτέλεσμα της διεκδίκησης μιας σειράς μέτρων, *απαραίτητων*, για να ξεφύγουν από την εξαθλίωση και τη βαρβαρότητα στην οποία τους καταδικάζει το καπιταλιστικό σύστημα. Αυτά τα μέτρα έχουν πάντα πρακτικό περιεχόμενο.

Σήμερα, για παράδειγμα, για να σωθούν τα εργατικά και λαϊκά στρώματα από την επίθεση που δέχονται, όπως έχουμε εξηγήσει σε πολλά άλλα κείμενά μας, απαιτούνται: η άρνηση αποπληρωμής του χρέους, η εθνικοποίηση του τραπεζικού συστήματος, η εθνικοποίηση των ιδιωτικοποιημένων Δημοσίων Επιχειρήσεων και των στρατηγικών τομέων της οικονομίας, ο εργατικός και κοινωνικός έλεγχος και διαχείριση και ο σχεδιασμός της οικονομίας για τις ανάγκες του κοινωνικού συνόλου αντί για το κέρδος μιας χούφτας κεφαλαιοκρατών.

Αυτή η οικονομική πρόταση μπορεί να κάνει θαύματα στην οικονομία, με μαζικές επενδύσεις στην παιδεία, στην υγεία, στις υποδομές αλλά και στην πραγματική παραγωγή, με βάση τον τεράστιο πλούτο που θα εξοικονομηθεί μέσα από δύο τρόπους. Πρώτα, από την άρνηση αποπληρωμής του χρέους το οποίο αυτή τη στιγμή βρίσκεται στα 360 – 370 δις. €. Και δεύτερο με το να περάσει η ιδιοκτησία του τραπεζικού συστήματος στην κοινωνία που σημαίνει ότι τα περίπου 200 δις καταθέσεων των Ελλήνων εργαζομένων αντί να αξιοποιούνται από τους τραπεζίτες για να κερδοσκοπούν, θα μπορούν να κατευθυνθούν σε παραγωγικούς και ωφέλιμους σκοπούς για τις ανάγκες της κοινωνίας.

Αυτός είναι και ο μόνος τρόπος να υπάρξουν εγγυήσεις ότι τα λαϊκά στρώματα δεν θα χάσουν τις καταθέσεις τους, λόγω της τραπεζικής κρίσης που διαπερνά την καπιταλιστική κρίση.

Είναι βέβαια κατανοητό ότι μια τέτοια πολιτική μπορεί να εφαρμοστεί μόνο από μια κυβέρνηση/εξουσία που βρίσκεται στα χέρια των εργαζομένων. Και, για μια σωστή, υγιή, αποτελεσματική εξουσία των εργαζομένων, η όποια κεντρική «κυβέρνηση» θα πρέπει να προκύπτει – δηλαδή να εκλέγεται και να ελέγχεται – μέσα από εργατικά και λαϊκά συμβούλια, συνελεύσεις και επιτροπές βάσης, με δημοκρατική λειτουργία και ανακλητούς αντιπρόσωπους.

Αυτά τα μέτρα, τονίζουμε, δεν προτείνονται λόγω κάποιας εμμονής σε κάποιο αφηρημένο ιδεολόγημα. Είναι τα εντελώς απαραίτητα, πρακτικά μέτρα για να αναχαιτιστεί η καταστροφή του βιοτικού επιπέδου και των δικαιωμάτων των εργαζομένων και για να μπει η οικονομία σε πορεία ανάπτυξης.

Αυτά όμως τα μέτρα αποτελούν την ίδια στιγμή *ολοκληρωτική ρήξη με το σύστημα*. Αφαιρούν και την οικονομική και την πολιτική εξουσία από την άρχουσα τάξη (και δεν είναι περισσότεροι από μερικές δεκάδες οικογένειες αυτοί που ελέγχουν την ελληνική οικονομία). Αποτελούν, έτσι, τους πυλώνες πάνω στους οποίους μπορεί να χτιστεί η σοσιαλιστική κοινωνία και η εξουσία των εργαζομένων.

Ο σοσιαλισμός δεν είναι κάποιο «στρατηγικό» καθήκον για κάποιο μακρινό μέλλον, ανεξάρτητο από το τι ζητά και τι παλεύει το εργατικό κίνημα και η Αριστερά σήμερα. Είναι μια διαδικασία, ταξικών αγώνων οργανικά δεμένων με τα αιτήματα που ανταποκρίνονται και δίνουν λύσεις στις ανάγκες των εργαζομένων! Η πάλη γι' αυτά τα αιτήματα οφείλει να ξεκινήσει σήμερα! Μέσα από την κατάκτηση αυτών των αιτημάτων από το μαζικό κίνημα δημιουργούνται οι προϋποθέσεις, οικονομικά, κοινωνικά και πολιτικά, για πέρασμα της εξουσίας από το μεγάλο κεφάλαιο στα εργατικά και λαϊκά στρώματα.

...και δεν έχει σχέση με το νόμισμα

Η επικαιρότητα των αιτημάτων αυτών δεν αφορά αυτή τη στιγμή μόνο την Ελλάδα. Αφορά, από *αντικειμενική σκοπιά*, και την Πορτογαλία και την Ιρλανδία αλλά και την Ισπανία και την Ιταλία που με τη σειρά τους μπαίνουν αυτή τη στιγμή στο μάτι του κυκλώνα. Όλες αυτές οι χώρες βρίσκονται πιο πίσω σε σχέση με την Ελλάδα – όμως την πλησιάζουν με ταχύτητα. *Αφορά τελικά και τη Βόρεια Ευρώπη παρότι αυτή τη στιγμή αυτό δεν είναι ακόμα εμφανές.*

Δημιουργούνται επομένως οι προϋποθέσεις, *αντικειμενικά*, για ένα κίνημα το οποίο να αγκαλιάζει όλες αυτές τις χώρες. Αν κάνουμε την αφαίρεση –και είναι βέβαια μια μεγάλη αφαίρεση για λόγους που εξηγούμε πιο αναλυτικά στη συνέχεια– ότι σ' αυτές τις χώρες το εργατικό κίνημα καταφέρνει να πετύχει τους πιο πάνω στόχους (επαναστατικούς, σοσιαλιστικούς, ανατρεπτικούς – όπως κι αν θέλει να τους χαρακτηρίσει κανείς) τότε το καθήκον το οποίο θα προκύπτει την επόμενη μέρα της εξουσίας των εργαζομένων και της σοσιαλιστικής επανάστασης, θα είναι: *η «συνένωση» των «δυνάμεων» αυτών των λαών/χωρών στα πλαίσια μιας εθελοντικής, δημοκρατικής, ισότιμης, σοσιαλιστικής ομοσπονδίας.*

Διαφωνεί κανείς μ' αυτό το αίτημα; Τότε η διαφωνία του δεν είναι με το «Ξ». Γιατί το αίτημα αυτό, της Σοσιαλιστικής Ομοσπονδίας των χωρών της Ευρώπης, δεν είναι μια καινοτομία του «Ξ», είναι αίτημα του επαναστατικού κινήματος από την εποχή του Λένιν, του Τρότσκι, της Ρόζας Λούξεμπουργκ, κλπ, στις αρχές του προηγούμενου αιώνα και ιδιαίτερα στα χρόνια της ρωσικής επανάστασης του 1917.

Και πάλι, αυτός ο στόχος, ένας προγραμματικός στόχος της Αριστεράς, δεν είναι αποτέλεσμα κάποιας «ηθικής» τοποθέτησης, ενός κάποιου «φιλοσοφικού ιδεολογήματος»... Είναι αποτέλεσμα του ότι με το πέρασμα μιας σειράς χωρών στην εναλλακτική σοσιαλιστική κοινωνία και την εργατική εξουσία, θα είναι προς το συμφέρον όλων η συνένωση των δυνάμεών τους για καλύτερα οικονομικά αποτελέσματα και για μια πιο ισχυρή ενότητα (οικονομική και πολιτική) απέναντι στον όποιο εχθρικό καπιταλιστικό περίγυρο. Ο σοσιαλισμός ήταν από την πρώτη στιγμή της γέννησής του ένα καθήκον διεθνιστικό. Γι' αυτό και ο Μαρξ δεν ξεκίνησε ποτέ να χτίζει ένα γερμανικό εργατικό επαναστατικό κίνημα, αλλά την πρώτη Διεθνή οργάνωση των εργαζομένων. Ο στόχος της Σοσιαλιστικής Ομοσπονδίας των χωρών της Ευρώπης, ήταν για τους κλασσικούς του επαναστατικού μαρξισμού επίκαιρος πριν από πάνω από ένα αιώνα. Αν όμως αυτός πρέπει να είναι ο στόχος μας τότε που χωράει σ' αυτή τη συζήτηση η δραχμή, η λιρέτα ή το πέσο;

Με άλλα λόγια, αν στόχος της αριστεράς είναι η εργατική-σοσιαλιστική επανάσταση, και αν αυτόν τον στόχο τον αντιλαμβάνεται σαν ένα στόχο διεθνιστικό κι όχι απομονωμένο σε εθνικό επίπεδο, τότε δεν έχει νόημα να επιδιώκει αυτή καθεαυτή την αποχώρηση από το (οποιοδήποτε) κοινό νόμισμα. Γιατί σε μια τέτοια σοσιαλιστική προοπτική, ακόμη και αν μιλάγαμε για χώρες που δεν έχουν κοινό νόμισμα, κοινή αγορά ή όργανα, η αριστερά θα έπρεπε να τα προτείνει προσδίδοντας τους βέβαια σοσιαλιστικό περιεχόμενο. Η απάντηση, έτσι, στην Ευρώπη των καπιταλιστών δεν είναι το «Έξω απ' την ΕΕ και το €», είναι «Σοσιαλιστική Ενωμένη Ευρώπη» σε βάση, πάντα, εθελοντική, δημοκρατική και ισότιμη.

και ο «αντίλογος»

Ο αντίλογος που θα ακούσουμε, το πιο πιθανό, σ' αυτή την επιχειρηματολογία είναι ότι «αυτά ανήκουν σε ένα μακρινό μέλλον»... ότι είναι ωραίες ιδέες, αλλά δεν διαφαίνεται η δυνατότητα πρακτικής εφαρμογής τους στο προβλεπόμενο μέλλον.

Η εκτίμηση ότι οι προοπτικές αυτές δεν είναι άμεσες είναι σωστή. Το «γιατί δεν είναι άμεσες;» όμως είναι ένα ερώτημα κρίσιμης σημασίας! Γιατί αφορά την σημερινή κατάσταση στο εργατικό κίνημα η οποία καθορίζεται πρώτα και κύρια από τις ηγεσίες του – δηλαδή τα συνδικάτα και τα κόμματα της αριστεράς.

Αν αυτή τη στιγμή υπήρχαν στην Ελλάδα και σε μια σειρά ευρωπαϊκές χώρες μαζικά κόμματα της αριστεράς με επαναστατική πολιτική και στόχους, η προοπτική της πάλης για την ανατροπή του καπιταλισμού και τη σοσιαλιστική κοινωνία δεν θα ανήκε σε κάποιο μακρινό μέλλον, θα ήταν άμεση.

Έχουμε όμως την υποχρέωση να αναγνωρίζουμε την κατάσταση όπως είναι στην πραγματικότητα, όσο κι αν είναι δυσάρεστη, γιατί μόνο πάνω σ' αυτή τη βάση μπορούμε να προετοιμάζουμε και να χτίζουμε τα επόμενα βήματα: Σήμερα, στην Ευρώπη, δεν έχουμε μια Αριστερά η οποία να θέτει τον στόχο του κοινωνικού μετασχηματισμού (επαναστατικού, σοσιαλιστικού, κομμουνιστικού ή όπως θέλει κανείς να τον χαρακτηρίσει) και η οποία να είναι ταυτόχρονα μαζική – έτσι ώστε να μπορεί να επηρεάσει τη συνείδηση του εργατικού κινήματος μαζικά σε μια επαναστατική-σοσιαλιστική κατεύθυνση.

Έτσι όταν μιλάμε για τα καθήκοντα του ελληνικού εργατικού κινήματος, είμαστε υποχρεωμένοι να λαμβάνουμε υπόψη μια σημαντική πιθανότητα: το ελληνικό εργατικό κίνημα να προχωρήσει αποφασιστικά, να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για εργατική εξουσία στην Ελλάδα, αλλά η υπόλοιπη Ευρώπη να μην είναι «έτοιμη» να ακολουθήσει, τουλάχιστο στο σύντομο μέλλον. Τι θα γίνει τότε;

Τότε, ναι, αντικειμενικά προκύπτει το θέμα του εθνικού νομίσματος. Η ΕΕ και το ευρωπαϊκό κατεστημένο, θα στραφούν εναντίον μιας Ελλάδας που θα έχει προκύψει μέσα από την πάλη των εξεγερμένων Ελλήνων εργαζομένων και θα προσπαθήσει να την πολεμήσει με κάθε μέσο. Κι ένα από τα πράγματα που θα κάνει θα είναι, ασφαλώς, να κόψει την παροχή κονδυλίων και νομίσματος – το € ως μην ξεχνάμε δεν τυπώνεται στην Ελλάδα αλλά από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα η οποία το παρέχει στις διάφορες χώρες μέλη της ζώνης του ευρώ. Ιδιαίτερα από τη στιγμή που μια σοσιαλιστική Ελλάδα αρνείται να εξοφλήσει τους δανειστές της και προχωρά στην εθνικοποίηση του τραπεζικού συστήματος κλπ, η ΕΕ θα σταματήσει να παρέχει χρήματα στην ελληνική οικονομία (όπως τον τρέχοντα μήνα, Νοέμβρη, κατακρατεί την 6^η δόση ίση με 8 δις € από το πρώτο μνημόνιο του Μάη του 2010). Σ' αυτές τις συνθήκες το ελληνικό σοσιαλιστικό-εργατικό κράτος θα προχωρήσει στην έκδοση του δικού του νομίσματος.

Ωστόσο, το κατά πόσο το διευθυντήριο των ευρωπαϊών καπιταλιστών θα καταφέρει να απομονώσει το κράτος των Ελλήνων εργαζομένων, εξαρτάται από το πόσο κοντά βρίσκεται το υπόλοιπο ευρωπαϊκό εργατικό κίνημα! Αν είναι κοντά στη δική του επαναστατική εξέγερση, αν μπορεί να προστρέξει για να στηρίξει το ελληνικό εργατικό κίνημα, τότε το θέμα του ξεχωριστού εθνικού νομίσματος δεν θα προκύψει. Αν, αντίθετα,

η ευρωπαϊκή επανάσταση αργεί, ενώ η ελληνική έχει ήδη προχωρήσει, τότε η δραχμή θα γίνει η αναπόφευκτη συνέπεια των εξελίξεων.

Τι σημαίνει όμως αυτό; Ότι επειδή ένα από τα πιθανά σενάρια (ή αν θέλουμε, για χάρη της συζήτησης, το πιο πιθανό σενάριο) είναι να υποχρεωθεί το ελληνικό εργατικό κίνημα να επιστρέψει στη δραχμή, είναι σωστό το εργατικό κίνημα και η Αριστερά να συμπεριλάβουν στα αιτήματα και τις διεκδικήσεις τους, την επιστροφή στη δραχμή; Να κάνουν δηλαδή προγραμματική θέση μια αδυναμία;

το πρόγραμμα της Αριστεράς είναι ένα πράγμα κι οι συμβιβασμοί που μπορεί να της επιβληθούν άλλο

Στο δρόμο της πάλης για τα εργατικά δίκαια και το σοσιαλισμό, το κίνημα και η Αριστερά θα υποχρεωθούν να κάνουν πολλούς συμβιβασμούς. Τα αποτελέσματα κάθε μάχης που δίνει το κίνημα καθορίζονται από τα ταξικά ισοζύγια – καθαρές νίκες θα έρθουν στο τέλος ενός μακρού δρόμου γεμάτου αντιφάσεις και σκαμπανεβάσματα. Αυτό ισχύει για τις πιο απλές μάχες, όπως την πάλη πχ για αυξήσεις ή ενάντια στις απολύσεις, μέχρι τις πιο κορυφαίες, όπως την προσπάθεια να χτιστεί η εναλλακτική σοσιαλιστική κοινωνία και η εργατική δημοκρατία. *Όμως άλλο πρόγραμμα, άλλο συμβιβασμός! Το πρόγραμμα είναι αυτό για το οποίο παλεύεις, είναι ο στόχος σου. Δεν βάζεις τον συμβιβασμό στο πρόγραμμά σου – γιατί ο συμβιβασμός δεν είναι στόχος σου, είναι το ακριβώς αντίθετο: είναι η αδυναμία εφαρμογής των στόχων σου, λόγω υπέρτερων δυνάμεων του αντιπάλου.*

Οι αρχές και οι προγραμματικοί στόχοι του εργατικού κινήματος και της Αριστεράς πρέπει να είναι καθαροί, κι αν στο δρόμο, η Αριστερά και το κίνημα αναγκαστούν να κάνουν συμβιβασμούς γιατί ο αντίπαλος παραμένει ισχυρός και μπορεί να επιβάλει κάποιους όρους, τότε, *να τους κάνουν αλλά να τους αναγνωρίσουν ανοικτά και καθαρά σαν τέτοιους!* (Κι αυτό το ζήτημα ο Λένιν το αναλύει εκπληκτικά στο βιβλίο του «Αριστερισμός, η παιδική ασθένεια του Κομμουνισμού».)

Η Αριστερά δηλαδή, οφείλει να πει ότι ο μόνος τρόπος να ευοδωθούν οι αγώνες και τα οράματα του ελληνικού εργατικού κινήματος είναι η κοινή πάλη μαζί με το υπόλοιπο εργατικό κίνημα της Ευρώπης και η ανατροπή του καπιταλισμού σε πανευρωπαϊκό επίπεδο. Μόνο έτσι θα μπορέσουμε να χτίσουμε το σοσιαλισμό στην Ελλάδα, σε σωστές και υγιείς βάσεις. Να εξηγήσει ότι αυτό που πρέπει να ανατρέψουμε είναι την εξουσία του κεφαλαίου, την Ευρώπη των Καπιταλιστών και να χτίσουμε την Ευρώπη των εργαζομένων και του σοσιαλισμού. Να θυμίσει, η Αριστερά, ότι αυτό το σύνθημα είναι για τους επαναστάτες σοσιαλιστές και κομμουνιστές επίκαιρο εδώ και πάνω από ένα αιώνα.

Αυτό, σαν συνέπεια, σημαίνει ότι δεν έχουμε λόγο να θέτουμε σήμερα θέμα νομίματος. Αν πετύχουμε τον στόχο αυτό, της Σοσιαλιστικής Ευρώπης (όπως η ρωσική επανάσταση πέτυχε τη δημιουργία της Σοβιετικής Ένωσης) τότε το θέμα του νομίματος απλά δεν θα τεθεί, δεν θα υπάρχει κάποιο πρόβλημα για να λύσει η αλλαγή νομίματος. Αν τώρα στην προοπτική αυτής της πάλης ο τελικός στόχος δεν μπορεί να επιτευχθεί, αν η σοσιαλιστική Ευρώπη δεν μπορεί να γίνει πραγματικότητα γιατί δεν μπόρεσαν τα υπόλοιπα εργατικά κινήματα να ακολουθήσουν το ελληνικό (ή κάποιο άλλο) παράδειγμα, τότε ναι, θα πρέπει να είμαστε έτοιμοι να πάμε στο δικό μας νόμισμα!

Αυτό όμως που θα πρέπει να πούμε καθαρά είναι ότι κάτι τέτοιο θα σημαίνει και μια σειρά από αρνητικές εξελίξεις για την οικονομία και για το βιοτικό επίπεδο του λαού μας αλλά ότι, παρόλα αυτά, θα αξίζει να γίνει! Γιατί τα οφέλη από την εργατική εξουσία και τον σοσιαλιστικό σχεδιασμό της οικονομίας θα είναι ασύγκριτα και άπειρα μεγαλύτερα των όποιων προβλημάτων δημιουργήσει η αντικατάσταση ενός ισχυρού σταθερού νομίματος (όπως το ευρώ) από ένα ασταθές νόμισμα (όπως τη δραχμή) το οποίο θα λειτουργεί αποσταθεροποιητικά για την οικονομία για ένα χρονικό διάστημα, μέχρι οι μηχανές της σοσιαλιστικής οικονομίας να επιταχύνουν για να ξεπεράσουν τα προβλήματα που θα δημιουργεί η εισαγωγή της δραχμής.

η «ζωντανή πραγματικότητα»

Όλη η πιο πάνω συζήτηση μπορεί σε κάποιους να φαίνεται κάπως υπερβολικά αφαιρετική και να διερωτούνται ποια είναι η σημασία της. Στην ιστορία του μαρξισμού όμως, η θεωρία κατέχει μια ζηλευτή θέση. Η προσπάθεια επεξεργασίας και προσδιορισμού των θεωρητικών μοντέλων, του προγράμματος της Αριστεράς και των διεργασιών στην κοινωνία απορροφούσε μεγάλη ενέργεια από τους πρωταγωνιστές του επαναστατικού κινήματος – όπως τον Μαρξ, τον Ένγκελς, τον Λένιν, τον Τρότσκι, τη Ρόζα Λούξεμπουργκ κλπ.

Για κάποιους άλλους βέβαια, ήταν «χάσιμο χρόνο»... Όταν, για παράδειγμα, ο Λένιν έδινε θεωρητικές μάχες στα μαύρα χρόνια μετά την ήττα της επανάστασης του 1905, ο Στάλιν, που δεν καταλάβαινε τη σημασία τους, χαρακτήριζε αυτές τις μάχες «τρικυμίες σ' ένα φλιτζάνι τσάι»...

Συνεχίζοντας, έτσι, το σκεπτικό που έχουμε αναπτύξει στο προηγούμενο κεφάλαιο, αυτό που θέλουμε να τονίσουμε είναι ότι ο τρόπος με τον οποίο πρέπει να αντιλαμβανόμαστε τα πράγματα δεν είναι *μαύρο-άσπρο*, αλλά είναι σαν *διεργασίες* που βρίσκονται σε εξέλιξη, που έχουν χρόνο μπροστά τους μέχρι να ωριμάσουν και των οποίων η έκβαση και το τελικό αποτέλεσμα δεν είναι προκαθορισμένα. Δεν υπάρχει τρόπος να ξέρουμε μέσα από ποιο δρόμο θα εξελιχθεί η ταξική πάλη και ειδικά η πάλη για την εξουσία.

Η επανάσταση είναι μια διαδικασία, είτε μιλάμε για εθνικό επίπεδο είτε για ηπειρωτικό και διεθνές επίπεδο. Δεν είναι κάτι στιγμιαίο – αντίθετα μπορεί να κρατήσει χρόνια και σε μερικές περιπτώσεις πολλά χρόνια. Πολύ περισσότερο άμα μιλάμε για μια ήπειρο κι όχι απλά μια χώρα. Έτσι ήταν πάντα και έτσι θα είναι πάντα! Στην «πραγματική ζωή» λοιπόν, η επανάσταση στην Ευρώπη θα ξεκινήσει από κάποια χώρα, που δεν θα είναι απαραίτητα η Ελλάδα, και θα επεκταθεί σε άλλες.

Μήπως υπάρχει υπερβολική αισιοδοξία σ' αυτή την άποψη; Το ερώτημα αυτό απαντιέται με το να ρίξουμε μια σύντομη ματιά στην ιστορία της ευρωπαϊκής ηπείρου. Θα δούμε ότι δεν υπάρχει ιστορική περίοδος η οποία να μην έχει συγκλονίσει την Ευρώπη με επαναστάσεις. Είτε πρόκειται για τον 19^ο είτε για τον 20^ο αιώνα, η ιστορία δείχνει ότι όλοι όσοι χλευάζουν την ιδέα της επανάστασης έχουν χάσει κάθε αντικειμενικότητα στην προσέγγιση της ιστορίας.

δεν υπάρχει εθνικά απομονωμένη επανάσταση

Η ιστορία της Ευρώπης (κι όχι μόνο της Ευρώπης) δείχνει ότι η έννοια της εθνικά απομονωμένης επανάστασης δεν υπάρχει. Όποτε είχαμε μια σημαντική επανάσταση σε κάποια χώρα, αυτή επεκτάθηκε στις γειτονικές χώρες και πήρε ηπειρωτικά και διεθνή χαρακτηριστικά. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η ρωσική επανάσταση του 1917 η οποία επεκτάθηκε με ταχύτητα στη Γερμανία και για 4 χρόνια από το 1919 μέχρι το 1923 συγκλόνισε τη χώρα, επεκτάθηκε στην Ουγγαρία, την Αυστρία, την Ιταλία κ.κ., διαπερνώντας όλη την ήπειρο. Για τους επαναστάτες της εποχής, το πέρασμα της Ευρώπης στη σοσιαλιστική επανάσταση ήταν δεδομένο και σίγουρο – μια αισιοδοξία που δυστυχώς δεν επαληθεύτηκε.

Η ρωσική επανάσταση δεν ήταν η εξαίρεση αλλά ο κανόνας – ένας κανόνας στον οποίο δεν μπορούμε να βρούμε μία έστω εξαίρεση. Ας πάρουμε ένα από τα λιγότερο γνωστά παραδείγματα, αυτό της επανάστασης του 1848. Να τι έγραψε ο ιστορικός Ε. Χομπσμπάουμ, σχετικά:

«η επανάσταση ξέσπασε σχεδόν ταυτόχρονα ... Ποτέ δεν συνέβη τίποτε που να μοιάζει περισσότερο με παγκόσμια επανάσταση, το όνειρο των επαναστατών της περιόδου εκείνης, από την αυθόρμητη και γενική αυτή πυρκαγιά... έμοιαζε να είναι “η άνοιξη των λαών” μιας ολόκληρης ηπείρου».⁷

Έχουμε λοιπόν τις επαναστάσεις του 1848, την Παρισινή Κομμούνια του 1871, την ρωσική επανάσταση του 1917, την ισπανική επανάσταση του 1936... Στην πιο πρόσφατη ιστορία έχουμε το Μάη του '68 στη Γαλλία, την πορτογαλική επανάσταση του 1974, κ.κ... Όλες αυτές οι επαναστάσεις συγκλόνισαν την ευρωπαϊκή ήπειρο και τον κόσμο. Παρόμοια ισχύουν για όλες τις ηπείρους, αλλά δε μπορούμε να επεκταθούμε περισσότερο στα πλαίσια αυτού του άρθρου. Ακόμα και σήμερα, το 2011, οι αραβικές επαναστάσεις και το κίνημα των «αγανακτισμένων» που περνά με ταχύτητα πρωτόγνωρη από ήπειρο σε ήπειρο και αγκαλιάζει όλο τον πλανήτη, αποδεικνύουν ξανά την αλήθεια αυτής της τοποθέτησης.

Στην Ελλάδα αυτή την περίοδο οι αντικειμενικές συνθήκες εμπεριέχουν επαναστατικά στοιχεία – η ελληνική κοινωνία βράζει, είναι έτοιμη να εκραγεί και η άρχουσα τάξη βρίσκεται σε πρωτοφανή κρίση.⁸

Από αυτό μέχρι το ξεδίπλωμα μιας επανάστασης και, πολύ περισσότερο, μέχρι τη νίκη αυτής της επανάστασης, υπάρχει απόσταση και μάλιστα μεγάλη. Είναι σημαντικό όμως ότι οι διεργασίες στις οποίες αναφερόμαστε πιο πάνω έχουν ξεκινήσει. Η ωρίμανσή τους θα πάρει χρόνο δεδομένης, ειδικά, της έλλειψης ενός μαζικού επαναστατικού κόμματος που θα τις επιτάχυνε εξαιρετικά!

Το ακόμα πιο σημαντικό είναι ότι τα στοιχεία που υπάρχουν στην ελληνική κοινωνία, υπάρχουν και σε μια σειρά άλλες χώρες της Ευρώπης. Οι χώρες που αντιμετωπίζουν την κρίση του χρέους βρίσκονται μεν «πιο πίσω» απ' ότι είναι η Ελλάδα, αλλά όλες χωρίς εξαίρεση έχουν γνωρίσει την τελευταία τριετία κινήματα που έχουν να δουν εδώ και δεκαετίες. Όμως δεν είναι μόνο ο Νότος. Ακόμα και η Βρετανία, μια χώρα που πέρασε από πάνω της ο οδοστρωτήρας του Θατσερισμού και προκάλεσε σκληρές ήττες στο εργατικό κίνημα της

χώρας, έχει ζήσει τον τελευταίο ενάμιση χρόνο τα πιο μεγάλα νεολαιίστικα κινήματα και την πιο μεγάλη εργατική κινητοποίηση από το β' παγκόσμιο πόλεμο, ενώ αναπτύσσεται σ' αυτή μια ισχυρή δυναμική στην κατεύθυνση γενικής απεργίας στη χώρα, κάτι που έχει να γίνει από το 1926!

Οι διεργασίες λοιπόν είναι ζωντανές! Ναι, θέλουν χρόνο για να ωριμάσουν, αλλά έχουν ξεκινήσει!

γιατί η προοπτική της επανάστασης φαίνεται απομακρυσμένη;

Αυτή τη στιγμή όμως, η ευρωπαϊκή επανάσταση φαντάζει μακρινή. Και όντως είναι! Γιατί όμως;

Αυτό είναι ένα από τα βασικά ερωτήματα που χρειάζεται να απαντηθούν. Ο λόγος είναι ο ίδιος που η επανάσταση φαίνεται απομακρυσμένη και στην Ελλάδα! *Είναι γιατί δεν υπάρχει μια μαζική Αριστερά, η οποία να τεθεί μπροστά σ' αυτό το κίνημα, να του δώσει κατεύθυνση, να του προτείνει δράσεις, να του προτείνει σχέδιο αγώνων που θα καταλύσουν την εξουσία της άρχουσας τάξης και θα δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις για την κατάληψη της εξουσίας από τα εργατικά και λαϊκά στρώματα.*

Ο παράγοντας που λείπει από τις εξελίξεις είναι η απουσία μιας μαζικής επαναστατικής Αριστεράς η οποία να δώσει προοπτική σε μια κοινωνία η οποία βράζει από θυμό και αγανάκτηση.

Αν δεν χτιστεί αυτή η Αριστερά όλη η συζήτηση περί επανάστασης θα αποτελεί μια ρομαντική αφαίρεση. Με αυτή την έννοια το χτίσιμο αυτής της Αριστεράς (κι όχι γενικά της Αριστεράς) αποτελεί ένα από τα πιο κρίσιμα καθήκοντα στην περίοδο στην οποία έχουμε μπει.

Συνοψίζοντας, από τη στιγμή που ξεκινήσουν επαναστατικές διεργασίες σε μια χώρα –που επαναλαμβάνουμε δεν είναι απαραίτητο να είναι η Ελλάδα όταν αναφερόμαστε σε ηπειρωτικό επίπεδο– τότε η έκβαση της μάχης είναι ανοιχτή. Η επιτάχυνση των διεργασιών σε μια χώρα θα έχει σαν αναπόφευκτη συνέπεια αντίστοιχες διαδικασίες και σ' άλλες χώρες και τελικά σε πανευρωπαϊκό επίπεδο. Για να μπορέσει όμως αυτή η διαδικασία να είναι νικηφόρα σε ευρωπαϊκή βάση είναι απαραίτητο να υπάρχουν σε ένα αριθμό ευρωπαϊκών χωρών, μαζικά κόμματα της επαναστατικής αριστεράς.

«καθήκοντα» στην Ελλάδα

Αυτές οι διεργασίες απαιτούν, όπως είπαμε και πιο πάνω, χρόνο. Δεν είναι στην πραγματικότητα αποτέλεσμα των επιλογών του κινήματος ή της Αριστεράς αλλά επιβάλλονται από ένα σύστημα το οποίο οδηγεί την κοινωνία στη βαρβαρότητα. *Όσο πιο αδύναμη είναι η επαναστατική Αριστερά τόσο πιο παρατεταμένης διάρκειας θα είναι αυτές οι διεργασίες.* Αν στόχος του κινήματος και της Αριστεράς είναι η νίκη σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, κι αν το ελληνικό εργατικό κίνημα καταφέρει να λειτουργήσει σαν καταλύτης ή πυροκροτητής και ο στόχος αυτός ευοδωθεί, τότε το θέμα του νομίσματος θα έχει λυθεί. Αν η επανάσταση του ελληνικού εργατικού κινήματος περιοριστεί στη δική μας χώρα, τότε το «καταφύγιο» του εθνικού νομίσματος θα γίνει μονόδρομος, σαν συνέπεια της αδυναμίας της επανάστασης να επεκταθεί.

Στην πραγματικότητα όμως το εθνικό νόμισμα σε αυτή την περίπτωση γίνεται μία από τις αρνητικές συνέπειες της αδυναμίας του εργατικού κινήματος να κερδίσει τη μάχη σε πανευρωπαϊκό επίπεδο – είναι δηλαδή αποτέλεσμα μιας σχετικής ήττας: της νίκης μιας επανάστασης σε μία χώρα αλλά της αδυναμίας να εξαπλωθεί και σε άλλες. Το εθνικό νόμισμα είναι με άλλα λόγια το κόστος της απομόνωσης!

Ας μην υποτιμούμε τους κινδύνους που προκύπτουν από την απομόνωση μιας επανάστασης! Γιατί μπορεί σε πρώτη φάση το «καταφύγιο» του εθνικού νομίσματος, σε συνδυασμό με μέτρα συναλλαγματικών και εμπορικών ελέγχων, να προστατέψουν και στη συνέχεια να δώσουν ώθηση στην οικονομία, αλλά αν η επανάσταση μείνει απομονωμένη για καιρό, θα καταρρεύσει! Σ' αυτή την εκτίμηση δεν υπάρχουν «αν» και «ίσως» – θα καταρρεύσει με τον ένα ή τον άλλο τρόπο! Η Οκτωβριανή επανάσταση προσφέρει ξανά το πολυτιμότερο μάθημα όλων: η απομόνωσή της έθεσε τις βάσεις για τον σταλινικό εκφυλισμό της κι αυτός με τη σειρά του οδήγησε στην κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης.

Στους συντρόφους της Αριστεράς που θα μας αντιτάξουν τα παραδείγματα της Κούβας ή του Τσάβεζ, θα απαντήσουμε σύντομα ως εξής. Η Κούβα, με όλα τα θετικά που έχει και που στηρίζουμε κάνοντας όμως ταυτόχρονα την κριτική μας, είναι όσο «σοσιαλιστική» ή «κομμουνιστική» ήταν η ΕΣΣΔ και η Κίνα: η ΕΣΣΔ κατέρρευσε, η Κίνα έχει ενταχθεί για τα καλά στον καπιταλιστικό κόσμο. Η Κούβα έχει επίσης ξεκινήσει ανοίγματα προς την ίδια κατεύθυνση. «Σοσιαλισμός» χωρίς δημοκρατία, ελευθερία έκφρασης και οργάνωσης (ελεύθερο συνδικαλισμό, πολυκομματισμό κλπ) δεν είναι σοσιαλισμός. Σ' ότι αφορά την Βενεζουέλα, μπορεί ο Τσάβεζ να μιλά για «σοσιαλισμό» αλλά η χώρα που κυβερνά είναι καπιταλιστική, όσο

κι αν έχει πάρει κάποια μέτρα εθνικοποιήσεων και ενίσχυσης του κοινωνικού κράτους, τα οποία η αριστερά οφείλει να στηρίζει κριτικά. Γιατί την ίδια ώρα, η έννοια της *εργατικής δημοκρατίας* στη διοίκηση του κράτους και των δημόσιων επιχειρήσεων και στη διαχείριση των κοινών, είναι *ολοκληρωτικά* απούσα.

το € κινδυνεύει με κατάρρευση έτσι κι αλλιώς, μέσα απ' τις αντιφάσεις του καπιταλισμού.

Για να «προσγειωθούμε» όμως ακόμα πιο γερά στην «ζωντανή πραγματικότητα» πρέπει να θυμηθούμε ότι: *σήμερα το € οδηγείται στην κατάρρευση μέσα από τις αντιφάσεις του ίδιου του καπιταλισμού!*

Μια τέτοια κατάρρευση του ευρώ θα προκαλέσει ένα απότομο βήθεμα της κρίσης, γενικά, κι όχι απλά της ελληνικής κρίσης! Όλα τα επιτελεία του κεφαλαίου διεθνώς εξηγούν αυτή την περίοδο ότι το κόστος από την κατάρρευση του ευρώ είναι μεγάλο και θα πρέπει να αποφευχθεί με κάθε τρόπο. Το γεγονός ότι η Γερμανία και η Γαλλία προσπαθούν να κρατήσουν την Ελλάδα μέσα στο € (την ίδια στιγμή που «καταριούνται την ώρα» που την δέχτηκαν) είναι γιατί αυτό θα έχει συνέπειες: μια αλυσιδωτή αντίδραση που θα μπορεί να προκαλέσει την κατάρρευση του ευρώ, πράγμα που θα έχει μεγάλο κόστος για τις ίδιες. Ας πάρουμε τον γίγαντα της ευρωπαϊκής οικονομίας, τη Γερμανία. Σύμφωνα με την Financial Times του Λονδίνου,

«...η Γερμανία αντλεί μυριάδες οφέλη από τη νομισματική ένωση...Οι γερμανικές εξαγωγές σημείωσαν ιλιγγιώδη άνοδο εξαιτίας του κοινού νομίσματος, η οποία αγγίζει το 18%... Αν η Γερμανία δεν ήταν στο € η αύξηση αυτή δεν θα άγγιζε ούτε το μισό»⁹!

Ενώ σύμφωνα με έρευνα της ελβετικής Τράπεζας UBS¹⁰ αν καταρρεύσει το € αυτό θα προκαλέσει συρρίκνωση του ΑΕΠ της Γερμανίας κατά (προσέξτε!) 20 – 25% μέσα στον πρώτο χρόνο!¹¹ Για να έχουμε μια εικόνα των αναλογιών, το ελληνικό ΑΕΠ από τις αρχές του 2010 μέχρι το τέλος του 2011, όταν δεν έμεινε τίποτα όρθιο, θα συρρικνωθεί αθροιστικά γύρω στο 11%!

Επομένως μία πιθανή κατάρρευση του ευρώ θα σημαίνει βήθεμα της οικονομικής κρίσης στην Ευρώπη και ασφαλώς πρέπει να είναι κανείς αβάσταχτα αφελής να πιστεύει ότι η ελληνική οικονομία θα «μεγαλοουργήσει» στα πλαίσια ενός τέτοιου οικονομικού αρμαγεδώνα. *Αυτή η προοπτική, όπως την περιγράφουμε, δεν είναι ένα θεωρητικό σενάριο, δεν αφορά κάποιο μακρινό μέλλον, είναι η σημερινή πραγματικότητα! Και στο βαθμό που τελικά το € καταρρεύσει και βαθύνει η κρίση, ας φανταστούμε την οργισμένη έκρηξη που θα δούμε όχι μόνο στην ελληνική κοινωνία αλλά σε μια σειρά ευρωπαϊκές χώρες!*

Δεν θα είναι τότε οι ιδανικές συνθήκες για την Αριστερά για να ξεγυμνώσει εντελώς την άρχουσα τάξη και το σύστημα της, θυμίζοντας όλα τα ψέματα που είχαν πει για το € και μετά δείχνοντας την βαθιά κρίση που προκάλεσε η κατάρρευση του νομίσματος τους; Εξηγώντας πως η ευθύνη για όλα τα δεινά των εργαζομένων βρίσκεται 100% στους ώμους της άρχουσας τάξης στην Ελλάδα και στην Ευρώπη;

Τι θα μπορεί να πει όμως η Αριστερά αν όλη αυτή την περίοδο είναι μπροστά στη μάχη για έξοδο του ευρώ; Πως θα μπορέσει να επιτεθεί ενάντια στο σύστημα, σε συνθήκες οικονομικής κρίσης που έχει προκληθεί η έχει βαθύνει μετά την κατάρρευση του ευρώ, όταν όλη την προηγούμενη περίοδο αυτή ακριβώς ήταν η δική της πρόταση; Και τι είναι αυτό, σ' αυτές τις συνθήκες, το οποίο θα σταματήσει την ανάπτυξη μιας μαζικής αντίδρασης στην κοινωνία ενάντια στην Αριστερά; Γιατί, τότε, να μην στραφεί ο κόσμος ενάντια σ' αυτή την Αριστερά, η οποία δεν εξηγεί ότι δεν είναι το νόμισμα το θέμα αλλά η ανατροπή του συστήματος, κι ότι η επιστροφή στη δραχμή, αυτή καθαυτή, όχι μόνο δεν προσφέρει λύσεις αλλά εγκυμονεί τεράστιους κινδύνους αν δεν ανατραπεί το σύστημα;

Συνοψίζοντας, πάλι, το χειρότερο πράγμα το οποίο μπορεί να κάνει αριστερά είναι να δημιουργεί αυταπάτες ότι η έξοδος από το € αυτή καθαυτή μπορεί να καλυτερεύσει τις ζωές των εργαζομένων! Αυτό που είναι απαραίτητο να κάνει είναι να εξηγεί ότι στα πλαίσια του καπιταλισμού δεν υπάρχει καμία διέξοδος και ότι ο μόνος δρόμος για τη διασφάλιση του δικαιώματος των εργαζομένων στη ζωή, είναι ο σοσιαλιστικός μετασχηματισμός της κοινωνίας. Από τη στιγμή που κάνει αυτό όμως τότε δεν έχει κανένα νόημα να θέσει θέμα νομίσματος. Γιατί όπως εξηγήσαμε πιο πάνω αυτό είναι θέμα ταξικών ισοζυγίων και της εξέλιξης των επαναστατικών διεργασιών σε πανευρωπαϊκό επίπεδο.

η έξοδος από την ΕΕ και το € και η «εθνική ανεξαρτησία»

Για ένα κομμάτι της Αριστεράς, το θέμα της εξόδου από το € και την ΕΕ είναι πρωτίστως θέμα «εθνικής ανεξαρτησίας». Θεωρεί, γι' αυτό το λόγο, ότι το πρώτο και σημαντικότερο καθήκον είναι η έξοδος από την ΕΕ και το €. Προτείνει, συμπληρωματικά, μέτρα που κινούνται σε μια αριστερή-σοσιαλιστική κατεύθυνση, όπως

την άρνηση αποπληρωμής (μονομερή διαγραφή) του χρέους, την εθνικοποίηση των τραπεζών και τον ανασχεδιασμό της παραγωγής, αλλά η ουσία και η κεντρική έμφαση της τοποθέτησης είναι η έξοδος από την ΕΕ. Εξηγεί, η άποψη αυτή, ότι η εθνική ανεξαρτησία έχει καταλυθεί, ότι βρισκόμαστε σε ένα καθεστώς «νέας κατοχής», χρειαζόμαστε ένα νέο εθνικοαπελευθερωτικό κίνημα τύπου ΕΑΜ, να φύγουμε από την ΕΕ για να μπορούμε να έχουμε μια «ανεξάρτητη», «αδέσμευτη», «εθνική» κλπ, οικονομική και νομισματική πολιτική, κοκ.

Να ξεκινήσουμε από το σημείο με το οποίο συμφωνούμε: Η Ελλάδα είναι όντως αντιμέτωπη με μια νέα μορφή του νεοαποικισμού! Ότι ο ελληνικός λαός δεν αποφασίζει για τον εαυτό του είναι γεγονός! Θέμα «εθνικής ανεξαρτησίας» με μια έννοια όντως υπάρχει! Όλες οι αποφάσεις παίρνονται στις Βρυξέλες – κι αυτό για το εργατικό κίνημα είναι ανεπίτρεπτο. Για την άρχουσα τάξη της χώρας μας, αυτό όχι μόνο επιτρέπεται αλλά είναι και σωστό και απαραίτητο, γιατί οι Έλληνες καπιταλιστές είναι άμεσα συνδεδεμένοι και εξαρτημένοι από τα μεγάλα ευρωπαϊκά κεφάλαια. Ενάντια σ' αυτό το νεο-αποικισμό πρέπει να παλέψουμε! Σ' αυτά συμφωνούμε. Εκεί που διαφωνούμε είναι στο πώς!

Γιατί η έξοδος από το € και την ΕΕ δεν πρόκειται ποτέ να δώσουν λύση στο πρόβλημα της εξάρτησης και υποτέλειας που χαρακτηρίζει την Ελλάδα, όχι σήμερα αλλά σε όλη την ιστορία της (είτε με € είτε όχι)!

Στην πραγματικότητα πίσω από αυτές τις απόψεις κρύβεται η άρνηση μιας καθαρής πρότασης πάλης για την ανατροπή του καπιταλισμού και για το σοσιαλισμό, πολύ περισσότερο σε πανευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο. Αν διαβάσουμε τα κείμενα των συντρόφων που ανήκουν σ' αυτό το κομμάτι της Αριστεράς θα δούμε ότι διαπερνούνται από έναν «εθνο-κεντρισμό». *Η πάλη μαζί με τους υπόλοιπους Ευρωπαίους εργαζόμενους είναι απύσχα πολύ περισσότερο η πάλη για το σοσιαλισμό μαζί με τους υπόλοιπους εργαζόμενους της Ευρώπης.* Και πραγματικά, από τη στιγμή που κάποιος «δεν βλέπει» αυτή την πάλη πανευρωπαϊκά και διεθνώς, τότε καταλήγει αναπόφευκτα σε «εθνικές λύσεις». Κι αυτές, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, οδηγούν στην πρόταση για έξοδο από την ΕΕ και στη δραχμή.

Η ουσία της διαφωνίας μας είναι η ακόλουθη: δεν υπάρχει πραγματική εθνική ανεξαρτησία μέσα στα πλαίσια του καπιταλισμού.

Ο καπιταλισμός ήταν από την αρχή του και είναι πολύ περισσότερο στην εξέλιξή του, σήμερα, ένα διεθνές σύστημα. Η αλληλοεξάρτηση μεταξύ των οικονομιών σε παγκόσμιο επίπεδο είναι ένα από τα κεντρικά χαρακτηριστικά του. *Η υποτέλεια των αδύναμων άρχουσων τάξεων στις ισχυρές, είτε άμεσα είτε έμμεσα μέσα από τους διεθνείς οργανισμούς είναι, νόμος, γιατί είναι όρος επιβίωσης για τις αδύναμες άρχουσες τάξεις όπως την ελληνική.* Το να φύγει η Ελλάδα από την ΕΕ και το € το μόνο που δεν θα σημαίνει θα είναι εθνική ανεξαρτησία. Πέρα από την ΕΕ υπάρχει το ΔΝΤ, υπάρχει η Παγκόσμια τράπεζα, υπάρχουν άπειροι διεθνείς οργανισμοί. Ακόμα κι αν, υποθετικά, μια καπιταλιστική χώρα αποφασίσει να φύγει απ' όλους αυτούς(...) θα έχει έναν άλλο παράγοντα να αντιμετωπίσει: τις «αγορές». Μπορεί ακόμα και οι ίδιοι οι εκπρόσωποι του κεφαλαίου να «βρίζουν» τις «αγορές», τους κερδοσκόπους, κοκ, αλλά χωρίς αυτά τα «τέρατα» δεν έχουν ελπίδα επιβίωσης – ούτε οι ίδιοι σαν εκπρόσωποι της άρχουσας τάξης ούτε η ίδια η καπιταλιστική οικονομία την οποία εκπροσωπούν. Η δύναμη του χρηματιστικού κεφαλαίου σήμερα είναι τεράστια, αφάνταστα μεγαλύτερη από έναν αιώνα πριν, όταν ο Λένιν έγραφε τον «Ιμπεριαλισμό» του.

Πώς σπάει λοιπόν η ιμπεριαλιστική, ή νεο-αποικιακή εξάρτηση; Μόνο με ένα τρόπο: με την πάλη για την ανατροπή του καπιταλισμού και το χτίσιμο μιας σοσιαλιστικής κοινωνίας. Κι αυτό, όπως αναπτύξαμε πιο πάνω, δεν μπορεί να γίνει παρά μόνο σε μια βάση διεθνιστική και όχι «εθνο-κεντρική» – γιατί Σοσιαλισμός σε μία χώρα δεν μπορεί να υπάρξει! «Σοσιαλιστική» Ελλάδα στα πλαίσια μιας καπιταλιστικής Ευρώπης και ενός διεθνούς καπιταλιστικού-ιμπεριαλιστικού περιγύρου δεν μπορεί να επιβιώσει αν δεν ακολουθηθεί στη συνέχεια από παρόμοιες εξελίξεις σε άλλες χώρες της ηπείρου και διεθνώς. Είτε θα καταρρεύσει πριν καλά-καλά στεριώσει, είτε θα εκφυλιστεί όπως η ΕΣΣΔ για να καταρρεύσει αργότερα, είτε θα δημιουργηθεί ένα «υβρίδιο» τύπου Κούβας.

Οι υπερασπιστές λοιπόν της «εθνικής ανεξαρτησίας» αν θέλουν πραγματικά να πετύχουν αυτό το στόχο οφείλουν να πουν καθαρά, ανοιχτά και τολμηρά:

«Πρέπει να ανατραπεί ο καπιταλισμός για να χτίσουμε την εργατική εξουσία και το σοσιαλισμό. Αυτό είναι κάτι που δεν μπορούμε να το κάνουμε μόνοι μας, πρέπει να παλέψουμε μαζί με τους εργαζόμενους στην υπόλοιπη Ευρώπη και διεθνώς. Αν, τώρα, σ' αυτό το δρόμο βρεθούμε εκτός ΕΕ και €, τότε θα δεχτούμε το όποιο κόστος συνεπάγεται αυτό, γιατί τα οφέλη θα είναι απείρως μεγαλύτερα».

η δραχμή και τα «λαϊκά μέτωπα»

Η Αριστερά που προτάσσει την έξοδο από το € και την ΕΕ, θεωρεί ότι για να γίνει αυτό πραγματικότητα χρειάζεται να χτιστεί ένα μαζικό «Λαϊκό Μέτωπο», ένα νέο ΕΑΜ, να υπάρξει μια «φιλολαϊκή» ή «προοδευτική» κυβέρνηση. Τι ακριβώς σημαίνουν όμως «λαϊκό μέτωπο», «προοδευτική» κυβέρνηση κλπ; Που βρίσκεται η διαφορά αυτής της πρότασης από την εργατική εξουσία και τον σοσιαλισμό; Μια πιο αναλυτική αναφορά στα «λαϊκά μέτωπα» και στο ΕΑΜ θα βοηθήσει να γίνει καθαρό το πού πιστεύουμε ότι αυτό το τμήμα της Αριστεράς κάνει λάθος.

Η έκφραση «λαϊκό μέτωπο», ακούγεται σαν κάτι πολύ ελκυστικό: ένα μέτωπο όλου μαζί του λαού που αγωνίζεται. Η πραγματικότητα όμως είναι κάπως πιο σύνθετη...

Όσο και να ψάξει κανείς τα γραπτά του Λένιν δεν θα βρει πουθενά τον όρο «Λαϊκό Μέτωπο». Αυτή θα είναι, ας πούμε, η πρώτη έκπληξη. Η δεύτερη είναι ότι θα βρει ένα άλλο όρο, τον όρο «Ενιαίο Μέτωπο». Ο πλήρης όρος, για να είμαστε ακριβείς, είναι «Ενιαίο Εργατικό Μέτωπο».

Τον όρο «ενιαίο μέτωπο» τον χρησιμοποίησαν οι Μπολσεβίκοι και η Κομμουνιστική Διεθνής (της εποχής του Λένιν) για να περιγράψουν την ανάγκη η εργατική τάξη (σε κάθε χώρα) να παλέψει ενωμένη ανεξάρτητα από κομματικές ή πολιτικές προτιμήσεις για τα κοινά προβλήματα και ενάντια στην άρχουσα τάξη. Προχωρώντας στο χτίσιμο του «ενιαίου μετώπου» η εργατική τάξη θα έδινε, ταυτόχρονα, προοπτική και θα έκτιζε σε γερά θεμέλια και τη σχέση της με τους συμμάχους της στους κοινωνικούς αγώνες – δηλαδή τα φτωχά αγροτικά και μεσαία στρώματα των πόλεων.

Ο όρος «Λαϊκό Μέτωπο» εμφανίζεται στη δεκαετία του 30 – κι εμπνευστής του δεν είναι άλλος από τον Στάλιν. Η διαφορά του «ενιαίου μετώπου» του Λένιν από το «λαϊκό μέτωπο» του Στάλιν είναι ότι το «λαϊκό μέτωπο» περιλαμβάνει, εκτός από την εργατική τάξη (και τους φτωχούς συμμάχους της) και την... αστική τάξη – τα λεγόμενα «προοδευτικά» τμήματά της! Στον όρο «λαός» βλέπετε χωράνε όλοι, στον όρο «εργατική τάξη» όχι. Είναι η εποχή που ο Σταλινισμός έχει πια κυριαρχήσει πλήρως στη Σοβιετική Ένωση και γίνεται εντελώς συνειδητός στην προσπάθειά του να εμποδίσει με κάθε τρόπο την επέκταση της εργατικής-σοσιαλιστικής επανάστασης στην υπόλοιπη Ευρώπη. Έτσι με αφορμή την άνοδο του φασισμού στη Γερμανία, ο Στάλιν αναπτύσσει τη θεωρία ότι χρειάζεται συνεργασία όλων των τάξεων, της εργατικής, των αγροτικών και μεσαίων στρωμάτων στις πόλεις καθώς και της κεφαλαιοκρατικής (αστικής) τάξης που έχει «δημοκρατικά», «πατριωτικά» ή «προοδευτικά» χαρακτηριστικά, εναντίον της ανόδου του φασισμού.

Βέβαια ο φασισμός υπήρχε ήδη, από το 1922 στην Ιταλία, αλλά ο Λένιν, ο Τρότσκι και οι άλλοι Μπολσεβίκοι ποτέ δεν διανοήθηκαν να προτείνουν συνεργασία των Ιταλών εργατών μαζί με τους Ιταλούς καπιταλιστές ενάντια στον Μουσολίνι. Αντίθετα, και για την Ιταλία, η πρότασή τους ήταν «ενιαίο (εργατικό) μέτωπο».

Τα «Λαϊκά Μέτωπα» επομένως, ιστορικά, δεν είναι τόσο αθώα όσο ακούγονται. Το 1936 στην Ισπανία και στην Γαλλία είχαμε την ανάληψη της διακυβέρνησης από κυβερνήσεις «λαϊκών μετώπων». Οι κομμουνιστές δηλαδή συμμετείχαν μαζί με τους πολιτικούς εκπροσώπους του κεφαλαίου στην ίδια κυβέρνηση.

Οι καπιταλιστές όμως δεν συμμετέχουν ποτέ σε κυβερνήσεις οι οποίες απειλούν να τους πάρουν την εξουσία! Καμία άρχουσα τάξη δεν είναι διατεθειμένη να συμμετάσχει σε μια εξουσία η οποία θα αφαιρέσει την δική της εξουσία και θα την δώσει σε κάποιους άλλους (την εργατική τάξη). Επομένως απαραίτητος όρος για την συγκρότηση ενός «λαϊκού μετώπου» είναι η Αριστερά που συμμετέχει σε αυτό να εγκαταλείψει τον στόχο της ανατροπής των καπιταλιστών με τους οποίους συνεργάζεται!!

Αυτό σημαίνει αποδοχή του καπιταλισμού και (ας το τονίσουμε αυτό:) σύγκρουση με όσα τμήματα της κοινωνίας θέλουν να προχωρήσουν συνειδητά ή προχωρούν αυθόρμητα στην κατεύθυνση της σοσιαλιστικής επανάστασης. Σαν αποτέλεσμα η ισπανική επανάσταση ηττήθηκε από τον Φράνκο. Σαν αποτέλεσμα η γαλλική επανάσταση που ξέσπασε το 1935 προδόθηκε και η Γαλλία παραδόθηκε αμαχητί στους ναζί. Σαν αποτέλεσμα ο Άρης Βελουχιώτης οδηγήθηκε στο θάνατο, αφού διαφώνησε με τη Βάρκιζα που ήταν ο συμβιβασμός του ΚΚΕ με την άρχουσα τάξη στα πλαίσια της λαϊκομετωπικής του πολιτικής.

Προτού όμως πάμε στο ΕΑΜ ας απαντήσουμε και σ' ένα άλλο ερώτημα που μπορεί να προκύψει. Μήπως το φαινόμενο των «λαϊκών μετώπων» εμφανίστηκε για πρώτη φορά στην ιστορία στη δεκαετία του 30, κι έθετε έτσι νέα ζητήματα που απαιτούσαν νέες απαντήσεις; Αυτό δεν ισχύει!

το πρώτο λαϊκό μέτωπο στην ιστορία

Το πρώτο λαϊκό μέτωπο που υπήρξε στην ιστορία ήταν στην Ρωσία και ήταν το 1917. Στο μεγαλύτερο μέρος της περιόδου ανάμεσα στον Φλεβάρη όταν ανατράπηκε ο Τσάρος και τον Οκτώβρη όταν πήραν την εξουσία οι Μπολσεβίκοι, κυριαρχούσε μία κυβέρνηση συνεργασίας, γνωστή σαν Προσωρινή Κυβέρνηση που αποτελούνταν από δύο κόμματα της Αριστεράς και ένα κόμμα της αστικής τάξης. Τα δύο κόμματα της αριστεράς ήταν οι Μενσεβίκοι και οι Σοσιαλεπαναστάτες (γνωστοί και σαν Εσέροι) και το κόμμα του κεφαλαίου ήταν οι Συνταγματικοί Δημοκράτες (γνωστοί σαν Καντέτοι).

Είχαμε λοιπόν ένα «λαϊκό μέτωπο» που εκ πρώτης όψεως φαινόταν να έχει πολύ σημαντικούς λόγους ύπαρξης: «Αγωνιζόταν» να διασφαλίσει και να εδραιώσει τη δημοκρατία στην περίοδο αμέσως μετά την κατάρρευση του Τσάρου, «αγωνιζόταν» να προστατέψει τη δημοκρατία από τον «φασισμό» που εκπροσωπούσε ο στρατηγός Κορνίλφ, πού ακριβώς όπως ο Ισπανός στρατηγός Φράνκο (εδώ ξανά η σύνδεση με το φασισμό) ξεκίνησε με τα στρατεύματα του για να ανατρέψει την προσωρινή κυβέρνηση. Και, βέβαια, μην το ξεχνάμε, η χώρα ήταν σε πόλεμο εκείνη την περίοδο με τη Γερμανία και η κυβέρνηση της «αγωνιζόταν» να επιβάλει το σταμάτημα του πολέμου και την ειρήνη.

Παρότι η χώρα ήταν σε πόλεμο, παρότι υπήρχε άμεση «φασιστική» απειλή, παρότι η δημοκρατία ήταν εύθραυστη και έπρεπε να εδραιωθεί, οι Μπολσεβίκοι δεν στήριξαν και πολύ περισσότερο δεν συμμετείχαν στο «λαϊκό μέτωπο»! Έκαναν κάτι άλλο: το ανέτρεψαν!

τι ήταν το ΕΑΜ

Αν κάποιος διαφωνεί με την πιο πάνω στάση των Μπολσεβίκων, τότε η διαφωνία του είναι με την ίδια την Οκτωβριανή Επανάσταση – κι αυτή είναι μια άλλη συζήτηση. Αυτά όλα όμως μας φέρνουν στο ΕΑΜ.

Το ΕΑΜ ήταν ένα εκπληκτικό κίνημα για το οποίο κάθε Έλληνας εργαζόμενος κι αριστερός νιώθει υπερήφανος. Δε χρειάζεται να πούμε περισσότερα, ούτε να μπορούμε σε λεπτομέρειες αφού τα δεδομένα είναι γενικά γνωστά. Η ελληνική αντίσταση ενάντια στους Ναζί είχε αφήσει άφωνη την υφήλιο. Ο Τσώρτσιλ είχε φτάσει να πει τότε ότι «οι ήρωες πολεμούν σαν τους Έλληνες». Λίγο μετά ο αγγλικός στρατός έσφαζε τους ήρωες-Έλληνες. Πώς έγινε αυτό;

Παρότι το ΕΑΜ και ο ΕΛΑΣ, το Δεκέμβρη του 44 κατείχαν όλη την Ελλάδα εκτός απ' το Κολωνάκι, η ηγεσία αυτού του εκπληκτικού κινήματος, δηλαδή το ΚΚΕ, δεν ήθελε να περάσει όλη εξουσία στον ΕΛΑΣ, δεν ήθελε μια «εργατική-σοσιαλιστική Ελλάδα», ήθελε μια κυβέρνηση «εθνικής ενότητας» – μια κυβέρνηση στην οποία το ΚΚΕ να συμμετέχει μαζί με τους εκπροσώπους της ελληνικής κεφαλαιοκρατίας. Η ιδεολογία που καθόριζε τη στάση του, όπως αναφέραμε πιο πάνω, ήταν η ιδεολογία του «λαϊκού μετώπου». Το ΕΑΜ και ο ΕΛΑΣ έχασαν τη μάχη το Δεκέμβρη του 44, επειδή στην πραγματικότητα η ηγεσία τους δεν την έδωσε ποτέ. Αυτή η ηγεσία, με επικεφαλής τον Ζαχαριάδη, κράτησε επίτηδες τον Άρη με τους φοβερούς μαυροσκούφηδες του στην.. Ήπειρο τη στιγμή που όλα κρίνονταν στην Αθήνα – και στη συνέχεια υπέγραψε την Βάρκιζα με την οποία παρέδωσε τα όπλα στον εχθρό! Στη συνέχεια σύρθηκε σ' ένα καταστροφικό εμφύλιο πόλεμο.

Εδώ προκύπτει ένα ζήτημα. Γιατί το ΕΑΜ και ο ΕΛΑΣ δεν μπόρεσαν να αντιμετωπίσουν και να αποτρέψουν τις πολιτικές επιλογές της ηγεσίας του ΚΚΕ; Γιατί ο Άρης Βελουχιώτης δεν μπόρεσε να πείσει κι έμεινε απομονωμένος; Η ηγεσία του ΚΚΕ τον απομόνωσε, όμως γιατί το κίνημα, η κοινωνία, το ΕΑΜ και ο ΕΛΑΣ, τον αφήσανε μόνο του;

Αυτό το ερώτημα δεν μπορεί να αποφεύγεται. Χρειάζεται απάντηση, για να μπορεί να πείσει η αριστερά του σήμερα ότι έχει τις απαντήσεις κι ότι δεν θα επαναληφθούν οι ίδιες τραγωδίες.

Και η απάντηση βέβαια είναι ότι κατ' αρχήν δεν υπήρχε *εσωτερική δημοκρατία*, που να επιτρέπει ουσιαστική συζήτηση, διάλογο, αντιπαράθεση και συμμετοχή της βάσης στις αποφάσεις. Δεύτερο, γιατί το ΕΑΜ ήταν δομημένο, *ιδεολογικά*, με βάση τη λογική του «λαϊκού μετώπου», τις θεωρίες δηλαδή του Στάλιν, του Ζαχαριάδη και των άλλων «τιμημένων» από την ηγεσία του ΚΚΕ «ηγετών». Σύμφωνα μ' αυτή τη θεωρία, το Κομμουνιστικό Κόμμα έπρεπε να μοιραστεί την εξουσία με το κεφάλαιο και τους πολιτικούς του εκπροσώπους, ήταν λάθος η επιδίωξη της εργατικής εξουσίας και του σοσιαλισμού, χρειαζόταν «εθνική ενότητα», «λαϊκή» και «προοδευτική» κυβέρνηση, ενάντια στο φασισμό κλπ.

Όταν λοιπόν κάποιος από τους υπερασπιστές της επιστροφής στη δραχμή μιλούν για ένα νέο ΕΑΜ αναφερόμενοι μόνο στο μαζικό λαϊκό χαρακτήρα και τον ηρωισμό του ΕΑΜ, χωρίς να επιχειρούν να ερμηνεύσουν το τι «πήγε λάθος» και γιατί, τότε απλά επιβεβαιώνουν, έμμεσα, ότι «δεν βλέπουν» την

ανατροπή του καπιταλισμού, την εργατική εξουσία και τη σοσιαλιστική επανάσταση. «Βλέπουν» ένα ευρύτερο μπλοκ δυνάμεων, οι οποίες θα αντισταθούν υποτίθεται στην Τρόικα, στο όνομα της «εθνικής ανεξαρτησίας» της «αυτόνομης» και «ανεξάρτητης» οικονομικής και νομισματικής πολιτικής κοκ.

Στην πραγματικότητα, αυτό το τμήμα της Αριστεράς αποδέχεται ενδόμυχα την αδυναμία της ανατροπής του καπιταλισμού και αναζητά την «καλύτερη» λύση στα πλαίσια του συστήματος. Αποδέχεται ακόμα, ό,τι τα περί κοινών αγώνων με τους Ευρωπαίους εργαζόμενους είναι σημαντικά λόγια, αλλά... λόγια! Δεν είναι διατεθειμένοι να πάρουν πρωτοβουλίες ούτε να κάνουν σοβαρές προσπάθειες για να κτίσουν το κοινό ταξικό μέτωπο πάλης των Ευρωπαίων εργαζομένων.

Η Αλέκα Παπαρήγα, για παράδειγμα, δεν πρόκειται ποτέ να διαφωνήσει (πχ σε μια συνέντευξη τύπου) με τους κοινούς αγώνες των ευρωπαίων εργαζομένων. Αν όμως προσέξει κανείς τις δύο σημαντικότερες πολιτικές παρεμβάσεις της στη διάρκεια του μήνα Νοέμβρη, την ομιλία της την Παρασκευή 4 Νοέμβρη στη συγκέντρωση του ΚΚΕ στο Σύνταγμα¹² ή τη συνέντευξή της στο Νίκο Χατζηνικολάου του στο Real FM, στις 18 Νοέμβρη¹³, δεν θα βρει ούτε μία φορά μία λέξη η οποία να αναφέρεται στο ευρωπαϊκό εργατικό κίνημα, πόσο μάλλον στην κοινή πάλη στο σοσιαλισμό.

Έχοντας πει αυτό, να πούμε ότι οι θέσεις του ΚΚΕ είναι από τις πιο «προχωρημένες», με μια έννοια, στα πλαίσια της Αριστεράς που υποστηρίζει μαχητικά το «έξω από την ΕΕ και το €». Δεν μένει δηλαδή μόνο στην επιστροφή στη δραχμή αλλά εξηγεί ότι αν αυτό δεν συνδυαστεί με την ανατροπή της εξουσίας των βιομηχάνων, τότε τα πράγματα θα είναι χειρότερα απ' ό,τι με το €. Μ' αυτό το σκέλος της ανάλυσης συμφωνούμε, όπως προκύπτει κι από όλο το κείμενο μας μέχρι στιγμής. Όμως δεν φτάνει να κάνει κάποιος αυτού του είδους την ανάλυση! *Οφείλει να δώσει την σοσιαλιστική προοπτική, περιγράφοντας τους δρόμους από τους οποίους πρέπει να περάσει ο αγώνας του ελληνικού και του ευρωπαϊκού κινήματος. Κι εδώ έχουμε την απουσία οποιασδήποτε αναφοράς από την Α. Παπαρήγα σ' αυτή τη διεθνιστική διάσταση. Κάποιοι θα πουν ότι αυτό μπορεί να είναι τυχαίο. Εμείς απαντάμε πως τέτοιου είδους παραλήψεις δεν είναι ποτέ τυχαίες!*

η προοπτική της εργατικής-διεθνιστικής πάλης εξαρτάται από εμάς

Έχοντας πει αυτά, γεγονός είναι ότι θέσεις όπως τις πιο πάνω, για επιστροφή στη δραχμή και υπέρ των «λαϊκών μετώπων» κλπ βρίσκουν κάποια απήχηση και υιοθετούνται από τμήματα της αριστεράς και του κινήματος. Ο λόγος γι' αυτό είναι το ότι η προοπτική της εργατικής-σοσιαλιστικής εξουσίας δεν φαίνεται άμεσα ρεαλιστική. *Το τι είναι ρεαλιστικό όμως και τι όχι, δεν είναι κάτι που πέφτει από τον ουρανό.* Είναι κάτι το οποίο εξαρτάται από την δράση ζωντανών δυνάμεων μέσα στην κοινωνία.

Το γιατί η προοπτική της επανάστασης στην Ευρώπη, σήμερα, φαίνεται απομακρυσμένη το αναπτύξαμε πιο πάνω: δεν υπάρχουν ακόμα τα μαζικά αριστερά κόμματα που να παλεύουν γι' αυτό το στόχο. Αυτή η πραγματικότητα ωθεί κομμάτια του κινήματος, αντί να στραφούν συνειδητά στην προσπάθεια να χτιστεί και να μαζικοποιηθεί η Αριστερά με το σοσιαλιστικό-επαναστατικό πρόγραμμα που είναι σήμερα τόσο ζωτικά απαραίτητο, να αναζητούν λύσεις που τελικά παγιδεύουν το κίνημα στα πλαίσια του συστήματος.

Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι χιλιάδες από τους καλύτερους αγωνιστές της Αριστεράς κινούνται προς απόψεις όπως την έξοδο από το € και την ΕΕ, νιώθοντας πως σ' αυτές υπάρχει επαναστατικό περιεχόμενο, σύγκρουσης με το ντόπιο και το ευρωπαϊκό κατεστημένο. Σ' αυτή την προσέγγιση ασφαλώς υπάρχει κάποια βάση, όμως δεν είναι η ουσία, δεν το πρωτεύον. Πρόκειται για μια θέση που, ασυνείδητα, επισκιάζει το βασικό καθήκον που είναι η πάλη για την ανατροπή του συστήματος, δημιουργώντας «εθνικές αυταπάτες» – ότι δηλαδή ο ελληνικός καπιταλισμός μπορεί να τα καταφέρει καλύτερα εκτός ΕΕ.

Το κομμάτι αυτό της Αριστεράς διολισθαίνει σε αυτό που φαίνεται σαν πρακτικά πιο εύκολο, ελπίζοντας πιθανά ότι έτσι θα διευκολυνθεί ο δρόμος προς την ανατροπή του καπιταλισμού. Τέτοια κίνητρα είναι αναμφίβολα τα καλύτερα – χαρακτηρίζονται από ανιδιοτέλεια και αγωνία για την επόμενη μέρα της αριστεράς και της κοινωνίας. Ο δρόμος όμως προς το σοσιαλισμό δεν ανοίγει με θολές ελπίδες ούτε με καλές προθέσεις και ευχές. Δεν πρέπει ποτέ να ξεχνάμε το παλιό ρητό «ο δρόμος προς την κόλαση είναι σπαρμένος με καλές προθέσεις». Έτσι βρέθηκε η Αριστερά αντιμέτωπη με ιστορικές ήττες στο παρελθόν. Αυτό δεν πρέπει να συμβεί ξανά.

Συνοψίζοντας τη θέση μας

1. Δεν υπάρχει καμία λύση στην κρίση και καμία προοπτική μέσα στα πλαίσια του καπιταλιστικού συστήματος. Το ιστορικό καθήκον της αριστεράς, ιδιαίτερα σήμερα, μπροστά στη βαρβαρότητα και τη σαπίλα του καπιταλιστικού συστήματος, είναι να προσφέρει τις προτάσεις που να ανοίγουν το δρόμο για την ανατροπή του καπιταλισμού, την εργατική εξουσία και τον σοσιαλισμό. Η αριστερά που δεν προχωρεί *σήμερα* σ' αυτό το καθήκον, δεν θα προχωρήσει ποτέ.
2. Η έξοδος από το € και από την ΕΕ, από μόνα τους, δεν προσφέρουν καμία λύση σε κανένα πρόβλημα. Είτε με το € είτε με τη δραχμή, ακόμη και με παύση πληρωμής του εξωτερικού χρέους, μια οικονομία όπως η ελληνική, εφόσον παραμένει στα πλαίσια του καπιταλισμού, είναι καταδικασμένη.
3. Ανεξάρτητα απ' αυτή τη γενική τοποθέτηση, όμως, σε περίπτωση δημοψηφίσματος, όπως αυτό που επιχειρήσε ο Παπανδρέου στις αρχές Νοέμβρη, όπου τίθεται εκβιαστικά το δίλημμα ανάμεσα σε μια σειρά σκληρών αντιλαϊκών μέτρων και παραμονής στο €, η Αριστερά οφείλει να πει «όχι στο €». Διαφορετικά θα 'ναι σα να συναινεί στις σκληρές αντεργατικές πολιτικές και θα υποσκάπτει τη δυνατότητά της να τις αντιπαλέψει.
4. Αυτό είναι διαφορετικό από το να έχει στα συνθήματα της, σαν κεντρική πρόταση πάλης, την έξοδο από την ΕΕ και την επιστροφή στη δραχμή. Το μόνο που πετυχαίνει μια τέτοια τοποθέτηση είναι να δημιουργεί «εθνικές αυταπάτες» ότι μπορεί δηλαδή η Ελλάδα, με ένα πιο «προοδευτικό», «πατριωτικό» ή «ακηδεμόνευτο» καπιταλισμό να τα «καταφέρει καλύτερα».
5. Αν η Αριστερά παλεύει για το σοσιαλισμό, όπως θα όφειλε, στη βάση του διεθνισμού και της πάλης για μια Ευρώπη του Σοσιαλισμού και της εργατικής δημοκρατίας, τότε δεν έχει νόημα να θέτει το ζήτημα της εξόδου από το € και την ΕΕ. Το κεντρικό σύνθημα δεν μπορεί να είναι άλλο από τη Ευρώπη των Εργαζομένων και του Σοσιαλισμού.
6. Απέναντι στην ΕΕ, η Αριστερά και το εργατικό κίνημα οφείλουν να αντιτάσσουν την άρνηση εφαρμογής οποιονδήποτε αντεργατικών πολιτικών και συνθηκών. Αν λόγω της άρνησης της ελληνικής κοινωνίας να δεχτεί τις ντιρεκτίβες των Ευρωπαϊών καπιταλιστών το διευθυντήριο της Ευρώπης αποφασίσει την εκδίωξη της Ελλάδας από την ΕΕ και το €, τότε η Αριστερά αξιοποιεί αυτή την κατάσταση για να εντείνει την ταξική-αντικαπιταλιστική συνείδηση του ελληνικού εργατικού κινήματος αλλά και τους ταξικούς διεθνιστικούς του δεσμούς με το κίνημα στην υπόλοιπη Ευρώπη.
7. Αν η τροπή των εξελίξεων είναι τέτοια που η Αριστερά να πρέπει να αναπτύξει μαχητική εκστρατεία ενάντια στην παραμονή στην ΕΕ – πχ δημοψήφισμα τύπου Παπανδρέου αλλά όχι μόνο – τότε οφείλει και πάλι με τον πιο emphaticό τρόπο, να εξηγήει πως η επιστροφή στη δραχμή καθεαυτή δεν προσφέρει καμία προοπτική, εκτός αν συνδυαστεί με την πάλη για ανατροπή του καπιταλισμού και για τον σοσιαλισμό.
8. Αν μέσα από συνθήκες παρόμοιες με τις πιο πάνω, προκύψει κάποιου είδους «προοδευτική» (λαϊκο-μετωπική) κυβέρνηση που προχωρά σε μέτρα όπως την έξοδο από το € και την ΕΕ, ακόμα και την άρνηση πληρωμής του χρέους, η Αριστερά οφείλει να μην συμμετέχει (κι επομένως ούτε να καλεί για τη δημιουργία της) αλλά να κάνει κριτική και να ετοιμάζεται για σύγκρουση με στόχο τον σοσιαλιστικό μετασχηματισμό.
9. Η θέση που έχει ακουστεί, από τμήματα της αριστεράς, ότι τέτοιες κυβερνήσεις ανοίγουν το δρόμο για περαιτέρω επαναστατικές ανατροπές είναι λανθασμένη. Μια τέτοια «πρόβλεψη» δεν στηρίζεται σε καμία επιστημονική-μαρξιστική ανάλυση. Μπορεί να ισχύσει μόνο κάτω από πολύ ειδικές συνθήκες, πέρα, έξω κι ενάντια από τη θέληση των κυβερνήσεων αυτών, και με προϋπόθεση την ύπαρξη μιας μαζικής επαναστατικής αριστεράς.
10. Η Αριστερά οφείλει να προσφέρει την σοσιαλιστική προοπτική όχι σαν ένα γενικό «στρατηγικό» στόχο (κάπως, κάπου, κάποτε) αλλά προτείνοντας μια σειρά μέτρων που να ξεκινάνε από το σήμερα, όπως: άρνηση αποπληρωμής του χρέους, εθνικοποίηση του τραπεζικού συστήματος και των στρατηγικών τομέων της οικονομίας, εργατικό έλεγχο και διαχείριση, σχεδιασμό της οικονομίας για τις ανάγκες του συνόλου, κοκ.
11. Σοσιαλισμός σε εθνική βάση δεν μπορεί να υπάρξει/επιβιώσει. Η πάλη για τον σοσιαλισμό πρέπει να έχει διεθνιστικά χαρακτηριστικά. Σ' αυτή την περίπτωση δεν υπάρχει νόημα ή ουσία στη θέση «έξοδος απ' το € και την ΕΕ» στα αιτήματα της Αριστεράς. Κάτι τέτοιο όχι μόνο δεν ενισχύει τη διεθνιστική

πάλη αλλά δημιουργεί αυταπάτες στους Έλληνες εργαζόμενους για ένα «εθνικό καπιταλισμό» που μπορεί να τα καταφέρει καλύτερα – χωρίς να είναι απαραίτητη η σοσιαλιστική ανατροπή.

12. Αν κάνουμε την αφαίρεση ότι δεν υπήρχε ούτε ΕΕ ούτε κοινό νόμισμα, στην περίπτωση κοινών αγώνων με τους Ευρωπαίους εργαζόμενους η Αριστερά θα έπρεπε να προτείνει και την εθελοντική ένωση (σοσιαλιστική ομοσπονδία) και το κοινό νόμισμα. Η ταξική, επαναστατική απάντηση στην Ευρώπη των Καπιταλιστών είναι «Σοσιαλιστική Ευρώπη» κι όχι «Έξω από την ΕΕ και το ευρώ».
13. Για να ανοίξει ο δρόμος της πάλης για το σοσιαλιστικό μετασχηματισμό της κοινωνίας η Αριστερά οφείλει *σήμερα* να μπει στη μάχη για τα αιτήματα της άρνησης αποπληρωμής του χρέους, της εθνικοποίησης του τραπεζικού συστήματος και των στρατηγικών τομέων της οικονομίας, το σχεδιασμό της οικονομίας για τις ανάγκες του συνόλου, κάτω από εργατικό και κοινωνικό έλεγχο και διαχείριση. Αυτά αποτελούν τη βάση για το χτίσιμο της εργατικής εξουσίας στηριγμένης στα δημοκρατικά όργανα εξουσίας του μαζικού κινήματος: επιτροπές και συνελεύσεις βάσης με ανακλητούς ανά πάσα στιγμή αντιπροσώπους.
- Η Αριστερά που θέτει αυτά τα καθήκοντα για τον εαυτό της και το κίνημα, *σήμερα*, είναι μια επαναστατική αριστερά. Επανάσταση δεν σημαίνει «επαναστατικές κραυγές» όπως αυτές που συνηθίζουν κάποια κομμάτια της εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς, ούτε οι πέτρες και οι μολότοφ του λεγόμενου «αντιεξουσιαστικού» χώρου που τελικά λειτουργεί σαν το τέλειο άλλοθι του κράτους για να νομιμοποιεί την καταστολή των κινημάτων. Επανάσταση σημαίνει τη μαζική εμπλοκή των εκατομμυρίων του εργατικού, νεολαιίστικου κλπ κινήματος, στους αγώνες για να γίνουν πραγματικότητα αιτήματα όπως τα πιο πάνω.
- Αυτή η επαναστατική αριστερά είναι ο πιο σημαντικός παράγοντας που λείπει από τις σημερινές συνθήκες για να μπορέσει η κοινωνία να κάνει το άλμα προς τα εμπρός. Το χτίσιμο αυτής της μαζικής επαναστατικής Αριστεράς είναι ένα από τα πιο κρίσιμα καθήκοντα με τα οποία είναι αντιμέτωποι οι ταξικοί ανιδιωτελείς αγωνιστές του σήμερα.

¹ Στις 2 Νοέμβρη 2011. Δείτε: <http://www.xekinima.org/arthra/view/article/oxi-katharo-kai-brontero-kato-i-kybernisi-ekso-i-troika/>

² Financial Times, στις 19 Ιούλη του 2011

³ ο.π.

⁴ Εφημερίδα *Ημερησία*: <http://www.imerisia.gr/article.asp?catid=12336&subid=2&pubid=24377150>

⁵ Wikipedia. Argentine Economic Crisis 1999 – 2002 (<http://en.wikipedia.org/wiki/Argentina>)

⁶ ο.π.

⁷ Τάκη Μαστρογιαννόπουλου, «Για ένα θεμελιακά νέο δημούργημα στην Ευρώπη»

⁸ Δείτε σχετικά: <http://www.xekinima.org/arthra/view/article/kai-tora-apologismos-kai-protaseis-meta-ti-48ori/>

⁹ Εφημερίδα *Ημερησία* – <http://www.imerisia.gr/article.asp?catid=12337&subid=2&pubid=112703573>

¹⁰ Η UBS είναι ο 9^{ος} επιχειρηματικός κολοσσός του πλανήτη (Ελευθεροτυπία, Σάββατο 22 Οκτωβρίου 2011)

¹¹ Financial Times, London, 21/09/2011.

¹² Ριζοσπάστης, 6 Νοέμβρη <http://www1.rizospastis.gr/page.do?publDate=6/11/2011&id=13766&pageNo=2&direction=1>

¹³ Ριζοσπάστης, 19/11/2011